

Standardy ochrony małoletnich przed krzywdzeniem w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej

Podstawa prawna:

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz innych ustaw Dz. U. 2023, poz.1606

Preambuła:

Dobro i bezpieczeństwo małoletnich w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej są priorytetem działań podejmowanych przez pracowników na rzecz małoletnich. Pracownik Szkoły traktuje każdego ucznia z szacunkiem oraz uwzględnia jego potrzeby. Niedopuszczalne jest, by pracownik Szkoły stosował wobec małoletniego jakiegokolwiek formy przemocy.

Niniejszy system ochrony małoletnich przed krzywdzeniem określa procedury interwencji, działania profilaktyczne, edukacyjne, zasady zapobiegania krzywdzeniu uczniów, określa zasady zmniejszenia rozmiaru skutków skrzywdzonych dzieci, poprzez prawidłową i efektywną pomoc uczniowi oraz wskazuje odpowiedzialność osób zatrudnionych w Szkole za bezpieczeństwo małoletnich do niej uczęszczających.

Rozdział I

Obszary Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem

Standardy Ochrony Małoletnich obejmują cztery obszary:

- 1) Polityka Ochrony Małoletnich, ustanowiona i wprowadzona w życie, dostępna dla wszystkich określa:
  - a) zasady bezpiecznej rekrutacji personelu do pracy w Szkole,
  - b) zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni,
  - c) wymogi dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, a w szczególności zachowania niedozwolone,
  - d) zasady reagowania w Szkole na przypadki podejrzenia, że małoletni doświadcza krzywdzenia,
  - e) zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia
  - f) zasady ochrony wizerunku uczniów i ich danych osobowych,
  - g) zasady korzystania z urządzeń elektronicznych z dostępem do sieci Internet;
- 2) Personel – szkoła monitoruje, edukuje i angażuje pracowników w celu zapobiegania krzywdzenia dzieci.
- 3) Wyznaczenie osób odpowiedzialnych za opracowanie, wdrożenie, monitorowanie i weryfikowanie standardów ochrony małoletnich przed krzywdzeniem:
  - a) powołanie zespołu i koordynatora ochrony małoletnich przed krzywdzeniem – koordynator - pedagog szkoły
- zespół – Pani
1. Agnieszka Walaśkiewicz

2. Iwona Orych

3. Rafał Jurewicz

b) przygotowanie oraz dostosowanie procedur ochrony małoletnich do specyfiki, potrzeb szkoły.

c) przeprowadzenie audytu w zakresie istniejących w jednostce regulaminów, procedur - weryfikacja i bazowanie na działających w jednostce procedurach, regulaminach.

4) Standardy określają:

a) zasady rekrutacji personelu pracującego z dziećmi i młodzieżą w Szkole, w tym obowiązek uzyskiwania danych z Rejestru Sprawców Przestępstw na tle seksualnym o każdym członku personelu oraz, gdy jest to dozwolone przepisami obowiązującego prawa, informacji z Krajowego Rejestru Karnego, a kiedy prawo na to nie zezwala, uzyskiwania oświadczenia personelu dotyczącego niekaralności lub braku toczących się postępowań karnych lub dyscyplinarnych za przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności oraz przestępstwa z użyciem przemocy na szkodę małoletniego,

b) zasady bezpiecznych relacji personelu Szkoły z małoletnimi, wskazujące, jakie zachowania są niedozwolone, a jakie pożądane w kontakcie z uczniem, z uwzględnieniem sytuacji dzieci niepełnosprawnych oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;

c) zakres kompetencji osoby odpowiedzialnej za przygotowanie personelu placówki lub organizatora do stosowania standardów, zasady przygotowania tego personelu do ich stosowania oraz sposób dokumentowania tej czynności, a w szczególności:

- wystąpienia na posiedzeniu rady pedagogicznej oraz zebranie z pracownikami niepedagogicznymi przynajmniej raz w roku,

- wnioskowanie do dyrektora szkoły o doposażenie biblioteki szkolnej w pozycje dotyczące tematyki przedmiotu,

- współpraca z organami i instytucjami zewnętrznymi, interwencji kryzysowych, udzielania wszechstronnej pomocy psychologiczno – pedagogicznej,

- regularne szkolenia personelu, zasady zapewniania pracownikom podstawowej wiedzy na temat ochrony małoletnich przed krzywdzeniem oraz udzielania pomocy dzieciom i młodzieży w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:

- rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i młodzieży – konsultacje, organizowanie szkoleń,
- procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia – udostępnienie procedur, konsultacje,
- odpowiedzialności prawnej pracowników Szkoły, zobowiązanych do podejmowania interwencji – organizowanie szkoleń, informacje w dzienniku elektronicznym;

- dokumentowanie czynności wskazanych w lit. c zostanie odnotowane w dzienniku pedagoga; - wprowadzenie rejestru zdarzeń podejrzenia krzywdzenia/krzywdzenia małoletnich oraz protokołów interwencji;

- ustalenie zabezpieczonego miejsca przechowywania dokumentów w zamkniętej szafie w pokoju pedagoga z dostępem dla dyrektora szkoły.

- d) osoby odpowiedzialne za przyjmowanie zgłoszeń o zdarzeniach zagrażających małoletniemu i udzielenie mu wsparcia;
  - e) zasady przygotowania personelu Szkoły (pracującego z uczniami i ich rodzicami/opiekunami) do edukowania:
    - dzieci i młodzieży na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem,
    - rodziców/opiekunów uczniów na temat wychowania dzieci i młodzieży bez przemocy oraz chronienia ich przed przemocą i wykorzystywaniem,
  - f) zasady dysponowania materiałami edukacyjnymi dla dzieci i młodzieży, dla rodziców oraz aktywnego ich wykorzystania,
  - g) zasady i sposób udostępniania rodzicom albo opiekunom prawnym lub faktycznym oraz małoletnim standardów do zaznajomienia się z nimi i ich stosowania;
- 5) procedury – czy personel zna procedury, czy są one dostępne wszystkim, czy wszyscy z personelu wiedzą komu mają zgłaszać podejrzenie krzywdzenia małoletnich, czy każda osoba z personelu ma dane do lokalnych służb pomocowych i interwencyjnych
- a) zgłaszania zagrożenia i podejmowania interwencji w sytuacji podejrzenia krzywdzenia lub posiadania informacji o krzywdzeniu małoletniego;
  - b) zasady dysponowania przez Szkołę danymi kontaktowymi lokalnych instytucji i organizacji, które zajmują się interwencją i pomocą w sytuacjach krzywdzenia dzieci i młodzieży (policja, sąd rodzinny, centrum interwencji kryzysowej, ośrodek pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia), oraz zapewnienia do nich dostępu wszystkim pracownikom,
  - c) zasady eksponowania informacji dla dzieci i młodzieży na temat możliwości uzyskania pomocy w trudnej sytuacji, w tym numerów bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży z uwzględnieniem konieczności ich zrozumienia przez osoby małoletnie
  - d) procedury i osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskie Karty";
  - e) sposób dokumentowania i zasady przechowywania ujawnionych lub zgłoszonych incydentów lub zdarzeń zagrażających dobru małoletniego
  - f) procedury ochrony dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w sieci Internet oraz utrwalonymi w innej formie
  - g) zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.
- 6) monitoring – sprawdzanie wyników wdrażania standardów, analiza interwencji, konsultacje z personelem, małoletnimi i rodzicami w sprawie standardów, ewaluacja czy standardy działają i co trzeba w nich zmienić, nanoszenie zmian.

Szkoła monitoruje i okresowo weryfikuje zgodność prowadzonych działań z przyjętymi standardami ochrony dzieci obszar, który określa:

- a) zasady weryfikacji przyjętej polityki ochrony małoletnich przed krzywdzeniem – co najmniej raz na dwa lata należy dokonywać oceny standardów w celu zapewnienia ich dostosowania do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami.
- b) zasady przeglądu i aktualizacji standardów;
- c) udostępnienie na stronie internetowej szkoły oraz wywieszenie w widocznym miejscu w wersji pełnej oraz skróconej, przeznaczonej dla małoletnich.

Rozdział II

Słownik terminów

1. Uczeń/máłoletni – to kaźda osoba do ukończenia 18. roku życia.
2. Krzywdzenie máłoletniego to popełnienie czynu zabronionego lub czynu karalnego na szkodę ucznia, lub zagrożenie dobra ucznia. Krzywdzeniem jest:

Przemoc fizyczna – celowe uszkodzenie ciała, zadawanie bólu lub groźba uszkodzenia ciała. Skutkiem przemocy fizycznej mogą być złamania, siniaki, rany cięte, poparzenia, obrażenia wewnętrzne.

Przemoc emocjonalna – powtarzające się poniżanie, upokarzanie i ośmieszanie dziecka, wciąganie dziecka w konflikt osób dorosłych, manipulowanie nim, brak odpowiedniego wsparcia, uwagi i miłości, stawianie dziecku wymagań i oczekiwań, którym nie jest ono w stanie sprostać.

Przemoc seksualna – angażowanie dziecka w aktywność seksualną przez osobę dorosłą. Wykorzystywanie seksualne odnosi się do zachowań z kontaktem fizycznym (np. dotykanie dziecka, współżycie z dzieckiem) oraz zachowania bez kontaktu fizycznego (np. pokazywanie dziecku materiałów pornograficznych, podglądanie, ekshibicjonizm). Przemoc ta może być jednorazowym incydentem lub powtarzać się przez dłuższy czas.

Zaniedbywanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb materialnych i emocjonalnych dziecka przez rodzica lub opiekuna prawnego, nie zapewnienie mu bezpieczeństwa, odpowiedniego jedzenia, ubrań, schronienia, opieki medycznej, bezpieczeństwa, brak nadzoru w czasie wolnym oraz odpowiedniej opieki podczas wypełniania obowiązku szkolnego.

3. Personel – kaźdy pracownik Szkoły bez względu na formę zatrudnienia, w tym współpracownik, stażysta, wolontariusz lub inna osoba, która z racji pełnionej funkcji lub zadań ma (nawet potencjalny) kontakt z dziećmi i młodzieżą.
4. Opiekun ucznia – osoba uprawniona do reprezentowania ucznia, w szczególności jego rodzic lub opiekun prawny, a także rodzic zastępczy.
5. Instytucja – kaźda instytucja świadcząca usługi dzieciom i młodzieży lub działająca na rzecz dzieci lub uczniów.
6. Dyrekcja – osoba, organ lub podmiot, który w strukturze danej szkoły jest uprawniony do podejmowania decyzji.
7. Zgoda rodzica ucznia oznacza zgodę co najmniej jednego z rodziców ucznia. Jednak w przypadku braku porozumienia między rodzicami ucznia konieczne jest poinformowanie rodziców o konieczności rozstrzygnięcia sprawy przez sąd rodzinny.
8. Osoba odpowiedzialna za Internet to wyznaczony przez dyrektora Szkoły pracownik,

- sprawujący nadzór nad korzystaniem z Internetu przez uczniów na terenie Szkoły oraz nad bezpieczeństwem uczniów w Internecie – nauczyciel informatyki .....
9. Osoba odpowiedzialna za Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem to wyznaczony przez dyrektora Szkoły koordynator zespołu - sprawujący nadzór nad realizacją niniejszych Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem – pedagog szkolny Agata Gaj – Ziemska.
  10. Osoby odpowiedzialne za składanie zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa na szkodę małoletniego, zawiadamianie sądu opiekuńczego oraz w przypadku instytucji, które posiadają takie uprawnienia, osoby odpowiedzialne za wszczynanie procedury "Niebieskie Karty" – pedagog szkoły oraz wychowawcy klas po pisemnym uzgodnieniu z dyrektorem szkoły.
  11. Dane osobowe ucznia to wszelkie informacje umożliwiające identyfikację małoletniego.
  12. Zespół interdyscyplinarny - to zespół powoływany przez władze samorządowe (wójta, burmistrza albo prezydenta miasta) w ramach realizowania przedsięwzięć na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Rozdział III

Czynniki ryzyka i symptomy krzywdzenia uczniów – zasady rozpoznawania i reagowania

1. Rekrutacja pracowników Szkoły odbywa się zgodnie z zasadami bezpiecznej rekrutacji personelu. Zasady Rekrutacji stanowią Załącznik nr 1 do niniejszych Standardów.
2. Pracownicy znają i stosują zasady bezpiecznych relacji personel – małoletni i małoletni – małoletni ustalone w Szkole. Zasady stanowią Załącznik nr 2 do niniejszych Standardów.
3. Pracownicy Szkoły posiadają wiedzę na temat czynników ryzyka i symptomów krzywdzenia małoletnich i zwracają na nie uwagę w ramach wykonywanych obowiązków.
4. Pracownicy Szkoły monitorują sytuację i dobrostan małoletniego uczęszczającego do Szkoły.
5. W przypadku zidentyfikowania czynników ryzyka pracownicy Szkoły podejmują rozmowę z rodzicami, przekazując informacje na temat dostępnej oferty wsparcia i motywując ich do szukania dla siebie pomocy.
6. Wychowawcy monitorują sytuację i dobrostan dziecka.

Rozdział IV

§ 1

Zasady przygotowania personelu Szkoły (pracującego z uczniami i ich rodzicami/opiekunami) do edukowania dzieci i młodzieży na temat ochrony przed przemocą i wykorzystywaniem.

1. Osoba odpowiedzialna za przygotowanie personelu szkoły/ placówki do stosowania standardów, podejmuje działania, w szczególności:
  - wystąpienia na posiedzeniu rady pedagogicznej co najmniej raz w roku,
  - organizuje zebrania z pracownikami niepedagogicznymi przynajmniej raz w roku,
  - wnioskuje do dyrektora szkoły o doposażenie biblioteki szkolnej w pozycje

dotyczące tematyki przedmiotu pomagające pracownikom poszerzać wiedzę i umiejętności ochrony małoletnich przed przemocą,

- organizuje współpracę z organami i instytucjami zewnętrznymi, interwencji kryzysowych, udzielającej pomocy psychologiczno – pedagogicznej nauczycielom,
- zapewnia pracownikom konsultacje, udostępnia procedury, wysyła materiały szkoleniowe poprzez dziennik elektroniczny.

2. Dyrektor organizuje regularne szkolenia personelu, w obszarze podstawowej wiedzy na temat ochrony małoletnich przed krzywdzeniem oraz udzielania pomocy dzieciom i młodzieży w sytuacjach zagrożenia, w zakresie:

- rozpoznawania symptomów krzywdzenia dzieci i młodzieży,
- procedur interwencji w przypadku podejrzeń krzywdzenia,
- odpowiedzialności prawnej pracowników Szkoły, zobowiązanych do podejmowania interwencji

§ 2

Zasady przygotowania personelu Szkoły (pracującego z uczniami i ich rodzicami/opiekunami) do edukowania rodziców/opiekunów uczniów na temat wychowania dzieci i młodzieży bez przemocy oraz chronienia ich przed przemocą i wykorzystywaniem.

1. Dyrektor szkoły organizuje szkolenia dla pracowników w zakresie Wspierania wychowawczej roli rodziny, współpracuje z poradnią psychologiczno – pedagogiczną, Gminnym Punktem Pomocy Dziecku i Rodzinie, MSCDN.
2. Dyrektor dofinansowuje studia podyplomowe nauczycielom Doradca Rodziny.
3. Pedagog szkoły przygotowuje materiały na zebrania z rodzicami dla wychowawców klas.
4. Psycholog pełni dyżur dla rodziców min. 1 godzinę w tygodniu.
5. Biblioteka szkolna zapewnia biblioteczkę lektur dla pracowników dotyczącą edukowania rodziców do wychowania bez przemocy.

§ 3

Zasady dysponowania materiałami edukacyjnymi dla dzieci i młodzieży, dla rodziców oraz aktywnego ich wykorzystania.

1. Materiały edukacyjne są dostępne w bibliotece szkolnej.
2. Materiały edukacyjne są udostępniane dzieciom i młodzieży oraz rodzicom zgodnie z regulaminem biblioteki.
3. Rodzice mają dostęp do webinarów poprzez linki wysyłane im przez pedagoga w dzienniku elektronicznym.
4. Nauczyciele mogą zamieszczać własne materiały edukacyjne dla rodziców na stronie szkoły w zakładce Dla rodziców.
5. Dyrektor organizuje dla uczniów warsztaty ze specjalistami szkolnymi oraz współpracując z instytucjami zewnętrznymi.
6. Dla chętnych rodziców dyrektor może organizować warsztaty i szkolenia.

§ 4

Edukacja dzieci w zakresie praw dziecka oraz ochrony przed zagrożeniami przemocą i wykorzystywaniem.

1. Tematyka corocznie jest ujęta w programie wychowawczo – profilaktycznym szkoły w działaniach wychowawczych i profilaktycznych skierowanych do uczniów.
2. Każdy wychowawca klasy ma obowiązek przeprowadzić lekcję wychowawczą co najmniej raz w roku na ten temat.
3. Każdy wychowawca ma obowiązek upowszechniać wiedzę ucznia na temat podstawowych dokumentów międzynarodowych dotyczących praw dziecka - Konwencja praw dziecka uchwalona przez ONZ w 1989r., ratyfikowana przez Polskę w 1991r.

Prawo do życia i rozwoju - oznacza, że nikogo nie wolno pozbawiać dziecko życia, a dorośli muszą stworzyć dziecku warunki do prawidłowego rozwoju.

Prawo do życia bez przemocy i poniżania - oznacza, że bicie, znęcanie się i okrutne traktowanie dziecka są niedopuszczalne i karalne.

Prawo do wychowania w rodzinie - oznacza, że nikomu nie wolno zabrać dziecka od rodziców, chyba, że z bardzo ważnych powodów; gdyby zdarzyło się, że rodzice będą osobno, dziecko ma prawo do kontaktów z obojgiem rodziców.

Prawo do wypowiedzi - oznacza, że w ważnych sprawach dotyczących dziecka może ono wygłosić swoje zdanie, opinie, oświadczyć własną wolę.

Prawo do stowarzyszenia - oznacza, że dziecko może należeć do organizacji młodzieżowych, a jeżeli ma 16 lat samodzielnie decyduje o swojej przynależności.

Prawo do swobody myśli, sumienia i religii - oznacza, że gdy dziecko jest wystarczająco świadome, samo decyduje o swoim światopoglądzie, wcześniej jedynie rodzice mają prawo nim kierować.

Prawo do nauki - oznacza, że dziecko może uczyć się tak długo, jak pozwalają na to jego zdolności, jeżeli ma 6 lat możesz rozpocząć naukę w klasie "O", pracować może gdy skończy 15 lat.

Prawo do tożsamości - oznacza, że dziecko musi mieć nazwisko, obywatelstwo, poznać swoje pochodzenie, mając 13 lat musi być pytane o zgodę, gdyby miało zostać adoptowane, a także gdyby miało mieć zmienione nazwisko.

Prawo do informacji - oznacza, że dziecko powinno poznać swoje prawa, powinno mieć dostęp do różnych źródeł wiedzy.

Prawo do prywatności - oznacza, że dziecko może dysponować własnymi rzeczami, ma prawo do tajemnicy korespondencji, nikomu nie wolno bez ważnych powodów wkraczać w jego sprawy osobiste i rodzinne.

4. Dyrektor organizuje lekcje dla uczniów ze specjalistami szkolnymi i z poza szkoły.
5. Ważne telefony i adresy znajdują się w załączniku nr 9 do Standardów.

Rozdział V

Zasady reagowania na przypadki podejrzenia, że małoletni doświadcza krzywdzenia

§ 1

Definicje

Światowa Organizacja Zdrowia wskazuje, że krzywdzeniem jest każde zamierzone i niezamierzone działanie lub zaniechanie działania jednostki, instytucji lub społeczeństwa jako całości, a także każdy rezultat takiego działania lub bezczynności, które naruszają równe prawa i swobody dzieci i/lub zakłócają ich optymalny rozwój. Wyróżnić można cztery formy krzywdzenia osoby małoletniej:

- 1) przemoc psychiczną,
- 2) przemoc fizyczną,
- 3) zaniedbywanie,
- 4) wykorzystywanie seksualne

§ 2

Ważne sygnały

Pracownicy placówki zwracają szczególną uwagę na występowanie w zachowaniu małoletniego sygnałów świadczących o krzywdzeniu. Uwagę pracownika powinny zwrócić następujące zachowania:

- 1) dziecko ma widoczne obrażenia ciała (siniaki, poparzenia, ugryzienia, złamania kości itp.), których pochodzenie trudno jest wyjaśnić,
- 2) podawane przez dziecko wyjaśnienia dotyczące obrażeń wydają się niewiarygodne, niemożliwe, niespójne itp.; dziecko często je zmienia,
- 3) pojawia się niechęć przed udziałem w lekcjach uwzględniających ćwiczenia fizyczne,
- 4) dziecko nadmiernie zakrywa ciało, niestosownie do sytuacji i pogody,
- 5) dziecko wzdyga się, kiedy podchodzi do niego osoba dorosła,
- 6) dziecko boi się rodzica lub opiekuna,
- 7) dziecko boi się powrotu do domu,
- 8) dziecko jest bierne, wycofane, uległe, przestraszone,
- 9) dziecko cierpi na powtarzające się dolegliwości somatyczne: bóle brzucha, głowy, mdłości itp.,
- 10) dziecko moczy się bez powodu lub w konkretnych sytuacjach czy też na widok określonych osób,
- 11) nastąpiła nagła i wyraźna zmiana zachowania dziecka.

§ 3

Procedury postępowania

1. W przypadku uzyskania informacji o krzywdzeniu małoletniego lub podejrzenia krzywdzenia małoletniego, pracownik ma obowiązek:

- a) zapewnić małoletniemu wsparcie psychologiczne – pedagogiczne,
- b) poinformować dyrektora placówki o zdarzeniu lub o swoich podejrzeniach co do krzywdzenia małoletniego,
- c) sporządzić notatkę służbową opisującą zdarzenie, w szczególności przyczynę wystąpienia podejrzenia o krzywdzeniu małoletniego:
  - przedstawia formy i okoliczności krzywdzenia, które udało mu się ustalić lub których wystąpienie podejrzewa,

- informuje o zachowaniach i wypowiedziach dziecka wskazujących na doświadczenie krzywdzenia.

d) podejmuje działania zgodnie ze Schematem interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka:

- Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracowników (Załącznik nr 8),

- Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia (Załącznik nr 8a),

- Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna (Załącznik nr 8b).

3. Wyznaczona przez dyrektora Szkoły osoba sporządza opis sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia na podstawie rozmów z małoletnim, nauczycielami i rodzicami oraz opracowuje plan pomocy małoletniemu zawierający wskazania dotyczące:

- podjęcia przez Szkołę działań w celu zapewnienia uczniowi bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji,

- wsparcia, jakie zaoferuje uczniowi Szkoła,

- możliwości uzyskania pomocy specjalistycznej poza szkołą.

4. W przypadku, gdy zachodzi podejrzenie popełnienia wobec małoletniego jednego z przestępstw ściganych z urzędu:

a) pedagog lub wychowawca klasy po uzgodnieniu z dyrektorem szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, realizując obowiązek wynikający z art. 304 § 2 Kodeksu postępowania karnego,

b) dyrektor podejmuje niezbędne czynności do czasu przybycia organu powołanego do ścigania przestępstw lub do czasu wydania przez ten organ stosownego zarządzenia, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów przestępstwa, o ile miało ono miejsce na terenie placówki.

5. pedagog lub wychowawca klasy po uzgodnieniu z dyrektorem szkoły składa zawiadomienie na policję lub do prokuratury, korzystając ze wzoru stanowiącego załącznik do niniejszej procedury (Załącznik nr 8c).

§ 4

Zespół interwencyjny

1. W przypadkach dotyczących np. wykorzystywania seksualnego lub znęcania się fizycznego i psychicznego o dużym nasileniu, dyrektor Szkoły powołuje **zespół interwencyjny**, w skład którego wchodzi: pedagog, psycholog, wychowawca, dyrektor Szkoły, inni pracownicy mający wiedzę na temat skutków krzywdzenia ucznia lub o krzywdzonym uczniu.

2. W przypadku gdy podejrzenie krzywdzenia zgłoszą rodzice/opiekunowie ucznia, dyrektor Szkoły jest zobowiązany powołać zespół interwencyjny.
3. Zespół interwencyjny sporządza plan pomocy małoletniemu, na podstawie opisu sporządzonego przez pedagoga/psychologa szkolnego oraz innych, uzyskanych przez członków zespołu, informacji.
4. Zespół interwencyjny wzywa rodziców/opiekunów ucznia na spotkanie wyjaśniające, podczas którego może zaproponować zdiagnozowanie zgłaszanego podejrzenia w zewnętrznej, bezstronnej instytucji.
5. Sporządzony przez zespół interwencyjny plan pomocy małoletniemu wraz z zaleceniem współpracy przy jego realizacji przedstawiany jest rodzicom/opiekunom przez wychowawcę i pedagoga/psychologa.
6. Dyrektor informuje rodziców/opiekunów o obowiązku Szkoły – jako instytucji – zgłoszenia podejrzenia krzywdzenia małoletniego do odpowiedniej instytucji (prokuratura/policja lub sąd rodzinny, ośrodek pomocy społecznej bądź przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego – procedura „Niebieskiej Karty” – w zależności od typu krzywdzenia).
7. W przypadku gdy podejrzenie krzywdzenia zgłosili rodzice/opiekunowie małoletniego, a podejrzenie to nie zostało potwierdzone – Szkoła informuje o tym fakcie rodziców/opiekunów ucznia na piśmie poprzez dziennik elektroniczny.
8. Z przebiegu interwencji sporządza się kartę interwencji, której wzór stanowi Załącznik nr 3 do niniejszych Standardów. Kartę tę przechowuje się w dokumentacji interwencji prowadzonej przez pedagoga zgodnie z instrukcją kancelaryjną. Pedagog odnotowuje interwencję w dzienniku pedagoga.
9. Wszyscy pracownicy Szkoły i inne osoby, które w związku z wykonywaniem obowiązków służbowych podjęły informację o krzywdzeniu małoletniego lub informacje z tym związane, są zobowiązani do zachowania tych informacji w tajemnicy, wyłączając informacje przekazywane uprawnionym instytucjom w ramach działań interwencyjnych.

§ 5

Zasady ustalania planu wsparcia małoletniego po ujawnieniu krzywdzenia.

1. Na podstawie opisu sytuacji Dyrektor z psychologiem sporządza Plan pomocy dziecku, który zawiera wskazania dotyczące:
  - a. działań, jakie szkoła podejmuje na rzecz dziecka, w celu zapewnienia mu poczucia bezpieczeństwa, w tym zgłoszenie podejrzenia krzywdzenia do odpowiedniej instytucji.
  - b. zdyscyplinowanie krzywdzącego:
    - w przypadku pracownika pedagogicznego konsekwencje wynikają z przepisów Karty Nauczyciela i zaczynają się od czynności wyjaśniających prowadzonych przez dyrektora,

- w przypadku pracownika obsługi konsekwencje wynikają z Kodeksu Pracy, do zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa policji włącznie i zaczynają się od czynności wyjaśniających prowadzonych przez dyrektora,
  - w przypadku rodzica/ opiekuna dziecka opiekun dziecka, konsekwencje zaczynają się od wezwania rodziców na rozmowę z dyrektorem i pedagogiem, psychologiem, wychowawcą bądź inną osobą mającą wiedzę na temat krzywdzenia dziecka do zawiadomienia Policji/prokuratora o popełnieniu przestępstwa włącznie.
- c. wsparcia, jakie szkoła zaoferuje dziecku;
- d. skierowania dziecka do specjalistycznej placówki pomocy dziecku, jeżeli istnieje taka potrzeba.
2. W rodzinie, która krzywdzi dziecko działają silne **mechanizmy zaprzeczania**, co sprawia, że nie widzi ona problemu i odrzuca pomoc.
3. Planując interwencję stawiamy sobie pytanie, jakie działania należy podjąć, żeby:
- zapewnić dziecku bezpieczeństwo?
  - wzbudzić motywację rodziny do rozwiązywania jej problemów i dokonania zmiany?
- Interwencja obejmuje różne formy działań, które są prowadzone przez współpracujące ze sobą instytucje
4. **Zadania szkoły w pomocy dziecku krzywdzonemu**
- a) Zauważenie sygnałów krzywdzenia i zainicjowanie działań interwencyjnych we współpracy z innym służbami działającymi w lokalnym systemie pomocy.
  - b) Szybkie reagowanie.
  - c) W razie potrzeby objęcie opieką medyczną.
  - d) Podjęcie współpracy z rodzicami w celu powstrzymania krzywdzenia dziecka i rozwiązywania jego problemów:
    - oddziaływanie na cały system, spotkania z wszystkimi członkami rodziny w przypadku rodzin nie dotkniętych alkoholizmem, kazirodztwem.
    - Oddziaływanie na każdą z osób z rodziny dziecka osobno.
    - Ppozyskanie do współpracy rodzica „nie krzywdzącego” jako sojusznika dziecka, podjęcie razem z nim działań skierowanych na powstrzymanie sprawcy przemocy i jednoczesne objęcie samego dziecka konieczną pomocą z zewnątrz .
  - e) W uzasadnionych przypadkach podjęcie działań prawnych (zawiadomienie sądu rodzinnego, policji lub prokuratury, wszczęcie procedury „Niebieskiej Karty”).
  - d) Objęcie dziecka konieczną pomocą na terenie szkoły w realizowaniu przez nie zadań szkolnych i budowaniu pozytywnych relacji z dorosłymi i rówieśnikami.
  - e) Objęcie dziecka na terenie szkoły konieczną pomocą psychologiczno -pedagogiczną.
  - f) Nie dopuszczenie do kilkukrotnego przesłuchiwanie, opisywania przez skrzywdzonego przemocy.
  - g) Zapobieganie stereotypowym podejściom do ofiar, np. dzieci są energiczne, dlatego mogą mieć siniaki.

Rozdział VI

Zasady ochrony wizerunku ucznia i danych osobowych małoletnich

§ 1

1. Szkoła, uznając prawo małoletniego do prywatności i ochrony dóbr osobistych, zapewnia ochronę wizerunku małoletniego, zapewnia najwyższe standardy ochrony danych osobowych małoletnich zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.
2. Wytyczne dotyczące zasad ochrony wizerunku ucznia i danych osobowych stanowią Załącznik nr 4 do niniejszych Standardów.

§ 2

1. Pracownikowi Szkoły nie wolno umożliwiać przedstawicielom mediów utrwalania wizerunku ucznia (filmowanie, fotografowanie, nagrywanie głosu ucznia) na jej terenie bez pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego małoletniego.

§ 3

1. Upublicznienie przez pracownika Szkoły wizerunku ucznia utrwalonego w jakiegokolwiek formie (fotografia, nagranie audio-wideo) wymaga pisemnej zgody rodzica lub opiekuna prawnego małoletniego.
2. Jeżeli wizerunek małoletniego stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak: zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza, zgoda rodzica lub opiekuna prawnego na utrwalanie wizerunku ucznia nie jest wymagana.

Rozdział VII

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w Szkole

§ 1.

1. Szkoła, zapewniając małoletnim dostęp do Internetu, podejmuje działania zabezpieczające małoletnich przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju, w szczególności instaluje i aktualizuje oprogramowanie zabezpieczające. Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych stanowią Załącznik nr 5 do niniejszych Standardów.
2. Na terenie Szkoły dostęp ucznia do Internetu możliwy jest:
  - a) pod nadzorem pracownika Szkoły na zajęciach komputerowych,
  - b) pod nadzorem nauczyciela – na przeznaczonych do tego komputerach na terenie Szkoły,
3. W przypadku gdy dostęp do Internetu w Szkole realizowany jest pod nadzorem pracownika Szkoły, pracownik zobowiązany jest informować małoletnich o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu oraz czuwać nad ich bezpieczeństwem podczas korzystania z Internetu w czasie zajęć.
4. Wychowawca klasy oraz nauczyciel informatyki przeprowadzają z uczniami cykliczne szkolenia dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
5. Szkoła zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu przy komputerach.
  - Na terenie szkoły zabrania się korzystania z telefonów komórkowych i innych urządzeń elektronicznych służących do przekazu informacji podczas zajęć szkolnych i wycieczkach szkolnych.

- Dopuszcza się używanie urządzeń multimedialnych na zajęciach edukacyjnych, jeżeli wymaga tego tok zajęć lub program nauczania, za zgodą prowadzącego zajęcia lub w celu ratowania życia lub zdrowia.
- W razie niedozwolonego używania telefonu komórkowego lub innych urządzeń elektronicznych przez uczniów mogą być zastosowane kary zgodnie ze statutem

§ 2.

1. Osoba odpowiedzialna za dostęp do Internetu w Szkole w porozumieniu z dyrektorem Szkoły zabezpiecza się przed niebezpiecznymi treściami, poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania, a szczególności:
  - a) oprogramowanie filtrujące treści internetowe,
  - b) oprogramowanie monitorujące korzystanie przez dzieci z Internetu,
  - c) oprogramowanie antywirusowe,
  - d) oprogramowanie antyspamowe,
  - e) zaporę sieciową przed intruzami np. antywirus firewall
2. Wymienione w punkcie 1 oprogramowanie jest aktualizowane w miarę potrzeb – przynajmniej raz w okresie.
3. Wyznaczony pracownik Szkoły sprawdza, czy na komputerach, podłączonych do Internetu, nie znalazły się niebezpieczne treści. W przypadku ich znalezienia wyznaczony pracownik ustala, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia na podstawie kont uczniów.
4. Wyznaczony pracownik przekazuje dyrektorowi Szkoły informację o dokonanych ustaleniach.
5. Dyrektor Szkoły proponuje uczniowi pomoc psychologiczno – pedagogiczną. Rozmowę z małoletnim na temat bezpieczeństwa w Internecie przeprowadza szkolny pedagog/psycholog.

Rozdział VIII

Monitoring stosowania Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem

1. Dyrektor Szkoły wyznacza osobę odpowiedzialną za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich w placówce – pedagog szkoły .....
2. Osoba, o której mowa w punkcie 1, jest odpowiedzialna za monitorowanie realizacji Standardów, za reagowanie na sygnały naruszenia Standardów, prowadzenie rejestru zgłoszeń (Załącznik nr 7) oraz za proponowanie zmian w Standardach.
3. Osoba odpowiedzialna za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich przeprowadza wśród pracowników Szkoły, raz na 24 miesiące, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów. Wzór ankiety stanowi Załącznik nr 6 do niniejszych Standardów. W ankiecie pracownicy mogą proponować zmiany oraz wskazywać naruszenia Standardów.
4. Na podstawie przeprowadzonej ankiety osoba odpowiedzialna za realizację i propagowanie Standardów Ochrony Małoletnich sporządza raport z monitoringu, który następnie przekazuje dyrektorowi Szkoły.
5. Dyrektor Szkoły na podstawie otrzymanego raportu wprowadza do Standardów niezbędne

zmiany i ogłasza je pracownikom, uczniom i ich rodzicom/opiekunom.

Rozdział IX

Przepisy końcowe

1. Niniejsze Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem wchodzi w życie z dniem 15.02.2024 r.
2. Ogłoszenie następuje w sposób dostępny dla pracowników Szkoły, uczniów i ich rodziców/opiekunów, w szczególności poprzez przesłanie tekstu Standardów pracownikom i rodzicom uczniów drogą elektroniczną oraz poprzez zamieszczenie na stronie internetowej Szkoły oraz wywieszenie w wersji przeznaczonej dla małoletnich.
3. Zapoznanie uczniów nastąpi także przez wychowawców ze standardami i procedurami na zajęciach z wychowawcą, rodziców podczas zebrań. Odnotowanie powyższych działań w dziennikach zajęć, w tym dziennikach specjalistów (pedagoga i psychologa).

Zasady bezpiecznej rekrutacji w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej

1. Dyrektor, przed zatrudnieniem pracownika w Szkole, poznaje jego dane osobowe, kwalifikacje kandydata/kandydatki, w tym stosunek do wartości podzielanych przez Szkołę, takich jak ochrona praw dzieci i młodzieży i szacunek do ich godności.
2. Dyrektor Szkoły dba o to, by osoby przez niego zatrudnione (w tym osoby pracujące na podstawie umowy zlecenie oraz wolontariusze/stażyści) posiadały odpowiednie kwalifikacje do pracy z uczniami w Szkole oraz były dla nich bezpieczne.
3. Aby sprawdzić powyższe, w tym stosunek osoby zatrudnianej do dzieci i młodzieży i podzielania wartości związanych z szacunkiem wobec nich oraz przestrzegania ich praw, dyrektor Szkoły może żądać danych (w tym dokumentów) dotyczących:
  - a) wykształcenia,
  - b) kwalifikacji zawodowych,
  - c) przebiegu dotychczasowego zatrudnienia kandydata/kandydatki.
4. W każdym przypadku dyrektor Szkoły musi posiadać dane pozwalające zidentyfikować osobę przez niego zatrudnioną, niezależnie od podstawy zatrudnienia. Powinien znać:
  - a) imię (imiona) i nazwisko,
  - b) datę urodzenia,
  - c) dane kontaktowe osoby zatrudnianej.
5. Dyrektor Szkoły może poprosić kandydata/kandydatkę o przedstawienie referencji z poprzednich miejsc zatrudnienia lub o podanie kontaktu do osoby, która takie referencje może wystawić.
6. Dyrektor Szkoły przed zatrudnieniem kandydata/kandydatki uzyskuje jego/jej dane osobowe, w tym dane potrzebne do sprawdzenia danych w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym – Rejestr z dostępem ograniczonym.
7. Aby sprawdzić osobę w Rejestrze dyrektor Szkoły potrzebuje następujących danych kandydata/kandydatki:
  - a) imię i nazwisko,
  - b) data urodzenia,
  - c) PESEL,
  - d) nazwisko rodowe,
  - e) imię ojca,
  - f) imię matki.
8. Wydruk z Rejestru przechowuje się w aktach osobowych pracownika lub analogicznej dokumentacji dotyczącej wolontariusza lub osoby zatrudnionej w oparciu o umowę cywilnoprawną.
9. Dyrektor Szkoły przed zatrudnieniem kandydata/kandydatki uzyskuje od kandydata/kandydatki informację z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności w zakresie przestępstw określonych w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, lub za odpowiadające tym przestępstwom czyny zabronione określone w przepisach prawa obcego.

10. Jeżeli osoba posiada obywatelstwo inne niż polskie, wówczas powinna przedłożyć również informację z rejestru karnego państwa obywatelstwa uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi, bądź informację z rejestru karnego, jeżeli prawo tego państwa nie przewiduje wydawania informacji dla ww. celów.
11. Od kandydata/kandydatki – osoby posiadającej obywatelstwo inne niż polskie – dyrektor Szkoły pobiera również oświadczenie o państwie lub państwach zamieszkiwania w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo obywatelstwa, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej.
12. Jeżeli prawo państwa, z którego ma być przedłożona informacja o niekaralności, nie przewiduje wydawania takiej informacji lub nie prowadzi rejestru karnego, wówczas kandydat/kandydatka zobowiązani są złożyć pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o tym fakcie wraz z oświadczeniem, że nie byli prawomocnie skazani w tym państwie za czyny zabronione odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego, w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii, oraz nie wydano wobec nich innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż dopuścili się takich czynów zabronionych, oraz że nie ma obowiązku wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy stosowania się do zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub określonych zawodów albo działalności związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich lub z opieką nad nimi.
13. Pod oświadczeniami składanymi pod rygorem odpowiedzialności karnej składa się oświadczenie o następującej treści: „Jestem świadomy/-a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Oświadczenie to zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”.
14. Dyrektor Szkoły jest zobowiązany do domagania się od osoby zatrudnianej na stanowisku nauczyciela zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego.
15. W przypadku niemożliwości przedstawienia zaświadczenia z Krajowego Rejestru Karnego dyrektor Szkoły uzyskuje od kandydata/kandydatki oświadczenie o niekaralności oraz o toczących się postępowaniach przygotowawczych, sądowych i dyscyplinarnych (Załącznik nr 1a).

Miejscowość , ...

**Oświadczenie o niekaralności i zobowiązaniu do przestrzegania
podstawowych zasad ochrony małoletnich przed krzywdzeniem – Standardy ochrony
małoletnich.**

Ja, ..., posiadający/-a numer PESEL
....., oświadczam, że nie byłem/-am skazany/-a za
przestępstwo przeciwko wolności seksualnej i obyczajności lub przestępstwa z użyciem
przemocy na szkodę małoletniego i nie toczy się przeciwko mnie żadne postępowanie karne
ani dyscyplinarne w tym zakresie.

Ponadto oświadczam, że zapoznałem/-am się ze „Standardami Ochrony Małoletnich
obowiązującymi w Szkole ..... i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

.....
(podpis)

**Ustalone w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej
zasady bezpiecznych relacji personel – uczeń oraz uczeń – uczeń**

Zasady bezpiecznych relacji personelu z małoletnimi w Szkole obowiązują wszystkich pracowników, stażystów i wolontariuszy. Znajomość i zaakceptowanie zasad pracownicy potwierdzają podpisaniem oświadczenia.

I. Relacje personelu Szkoły

Każdy pracownik Szkoły jest zobowiązany do utrzymywania profesjonalnej relacji z uczniami w Szkole i każdorazowego rozważenia, czy jego reakcja, komunikat bądź działanie wobec nieletniego są adekwatne do sytuacji, bezpieczne, uzasadnione i sprawiedliwe wobec innych uczniów. Każdy pracownik zobowiązany jest działać w sposób otwarty i przejrzysty dla innych, aby zminimalizować ryzyko błędnej interpretacji swojego zachowania.

II. Komunikacja z dziećmi i młodzieżą (małoletnimi)

1. W komunikacji z nieletnimi w Szkole pracownik zobowiązany jest:
  - a) zachować cierpliwość i szacunek,
  - b) słuchać uważnie ucznia i udzielać mu odpowiedzi adekwatnych do jego wieku i danej sytuacji,
  - c) informować małoletniego o podejmowanych decyzjach jego dotyczących, biorąc pod uwagę jego oczekiwania,
  - d) szanować prawo małoletniego do prywatności; jeśli konieczne jest odstępnie od zasady poufności, aby chronić ucznia, należy wyjaśnić mu to najszybciej jak to możliwe; jeśli pojawi się konieczność porozmawiania z uczniem na osobności, należy zostawić uchylone drzwi do pomieszczenia i zadbać, aby być w zasięgu wzroku innych; można też poprosić drugiego pracownika o obecność podczas takiej rozmowy,
  - e) zapewniać uczniów, że jeśli czują się niekomfortowo w jakiejś sytuacji, wobec konkretnego zachowania czy słów, mogą o tym powiedzieć nauczycielowi/pracownikowi Szkoły i mogą oczekiwać odpowiedniej reakcji i/lub pomocy,
  - f) wziąć pod uwagę uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, z niepełnosprawnościami, zwłaszcza z trudnościami w komunikacji, niepełnosprawnością intelektualną, którzy powinni zostać otoczeni szczególną opieką, właściwym sposobem porozumiewania się danego małoletniego, z możliwością zawiadomienia nauczyciela specjalisty, który np. stosuje komunikację zastępczą.
2. Pracownikowi zabrania się:
  - a) zawstydzania, upokarzania, lekceważenia i obrażania małoletniego oraz podnoszenia głosu na ucznia w sytuacji innej niż wynikająca z bezpieczeństwa ucznia lub innych uczniów,
  - b) ujawniania informacji wrażliwych dotyczących ucznia wobec osób nieuprawnionych,

w tym wobec innych uczniów; obejmuje to wizerunek ucznia, informacje o jego/jej sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej,

- c) zachowywania się w obecności uczniów w sposób niestosowny; obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec ucznia relacji władzy lub przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

III. Działania realizowane z małoletnim

1. Pracownik zobowiązany jest:
  - a) doceniać i szanować wkład małoletniego w podejmowane działania, aktywnie go angażować i traktować równo bez względu na jego płeć, orientację seksualną, sprawność/ niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd,
  - b) unikać faworyzowania uczniów.
2. Pracownikowi zabrania się:
  - a) nawiązywania z uczniem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych, składania mu propozycji o nieodpowiednim charakterze; obejmuje to także seksualne komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie nieletnim treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę,
  - b) utrwalania wizerunku małoletniego (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) dla potrzeb prywatnych; dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków uczniów, jeśli dyrekcja Szkoły nie została o tym poinformowana, nie wyraziła na to zgody i nie uzyskała zgód rodziców/opiekunów oraz samych małoletnich,
  - c) proponowania małoletnim alkoholu, wyrobów tytoniowych, nielegalnych substancji, jak również używania ich w obecności małoletnich,
  - d) przyjmowania pieniędzy, prezentów od małoletnich, od rodziców/opiekunów uczniów,
  - e) wchodzenia w relacje jakiegokolwiek zależności wobec małoletniego lub jego rodziców/opiekunów, zachowywania się w sposób mogący sugerować innym istnienie takiej zależności i prowadzący do oskarżeń o nierówne traktowanie bądź czerpanie korzyści majątkowych i innych; nie dotyczy to okazjonalnych podarków związanych ze świętami w roku szkolnym, np. kwiatów, prezentów składkowych czy drobnych upominków.
3. Wszystkie ryzykowne sytuacje, które obejmują zauroczenie uczniem przez pracownika lub pracownikiem przez ucznia, muszą być raportowane dyrektorowi Szkoły. Jeśli pracownik jest ich świadkiem, zobowiązany jest reagować stanowczo, ale z wyczuciem, aby zachować godność osób zainteresowanych.

IV. Kontakt fizyczny z małoletnim

1. Jakikolwiek przemocowe działanie wobec małoletniego jest niedopuszczalne. Istnieją jednak sytuacje, w których fizyczny kontakt z małoletnim może być stosowny i spełnia zasady bezpiecznego kontaktu: jest odpowiedzią na potrzeby ucznia w danym momencie

(w tym ucznia z niepełnosprawnością), uwzględnia jego wiek, etap rozwojowy, płeć, kontekst kulturowy i sytuacyjny. Nie można jednak wyznaczyć uniwersalnej stosowności każdego takiego kontaktu fizycznego, ponieważ zachowanie odpowiednie wobec jednego małoletniego może być nieodpowiednie wobec innego.

2. Pracownik zobowiązany jest:
  - a) kierować się zawsze swoim profesjonalnym osądem, słuchając, obserwując i odnotowując reakcję ucznia, pytając go o zgodę na kontakt fizyczny (np. przytulenie) i zachowując świadomość, że nawet przy jego dobrych intencjach taki kontakt może być błędnie zinterpretowany przez małoletniego lub osoby trzecie,
  - b) być zawsze przygotowanym na wyjaśnienie swoich działań,
  - c) zachować szczególną ostrożność wobec ucznia, który doświadczył nadużycia i krzywdzenia, w tym seksualnego, fizycznego bądź zaniedbania; takie doświadczenia mogą czasem sprawić, że będzie on dążył do nawiązania niestosownych bądź nieadekwatnych fizycznych kontaktów z dorosłymi; w takich sytuacjach pracownik powinien reagować z wyczuciem, jednak stanowczo, i pomóc uczniowi zrozumieć znaczenie osobistych granic.
3. Pracownikowi zabrania się:
  - a) bicia, szturchania, popychania oraz naruszania integralności fizycznej małoletniego w jakikolwiek inny sposób,
  - b) dotykania ucznia w sposób, który może być uznany za nieprzyzwoity lub niestosowny,
  - c) angażowania się w takie aktywności jak łaskotanie, udawane walki z uczniem czy brutalne zabawy fizyczne.
4. W sytuacjach wymagających czynności pielęgnacyjnych i higienicznych wobec ucznia, związanych z pomaganiem uczniowi w ubieraniu się i rozbieraniu, jedzeniu, myciu, korzystaniu z toalety, pracownik zobowiązany jest unikać innego niż niezbędny kontakt fizyczny z nim. Jeśli pielęgnacja i opieka higieniczna nad uczniami należą do obowiązków pracownika – zostanie on przeszkolony w tym kierunku.
5. Podczas dłuższych niż jednodniowe wyjazdów i wycieczek niedopuszczalne jest spanie z uczniem w jednym łóżku lub w jednym pokoju.
6. Kontakt fizyczny z małoletnim musi być jawny, nieukrywany, nie może wiązać się z jakąkolwiek gratyfikacją ani wynikać z relacji władzy. Jeśli pracownik będzie świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub uczniów, zobowiązany jest zawsze poinformować o tym osobę odpowiedzialną (np. nauczyciela, dyrektora) i/lub postępować zgodnie z obowiązującą procedurą interwencji.

V. Kontakty z małoletnim poza godzinami pracy

1. Obowiązuje zasada, że kontakt z uczniami uczęszczającymi do Szkoły powinien odbywać się wyłącznie w godzinach pracy i dotyczyć celów edukacyjnych lub wychowawczych.
2. Pracownikowi zabrania się zapraszania małoletnich do swojego miejsca zamieszkania, spotykania się z nimi poza godzinami pracy; obejmuje to także kontakty z uczniami poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych).
3. Jeśli zachodzi taka konieczność, właściwą formą komunikacji z uczniami i ich rodzicami lub opiekunami poza godzinami pracy są kanały służbowe (e-mail, dziennik

elektroniczny).

4. Grupy tematyczne na komunikatorach tworzone są przez nauczyciela w uzasadnionych sytuacjach (wycieczki, realizacja projektów edukacyjnych, wydarzeń szkolnych itp.), za wiedzą i zgodą rodziców/opiekunów uczniów.
5. Jeśli zachodzi konieczność spotkania z uczniami poza godzinami pracy, pracownik zobowiązany jest poinformować o tym dyrektora Szkoły, a rodzice/opiekunowie uczniów muszą wyrazić zgodę na taki kontakt.
6. Utrzymywanie relacji towarzyskich lub rodzinnych (jeśli uczniowie i rodzice/opiekunowie uczniów są osobami bliskimi wobec pracownika) wymaga zachowania poufności wszystkich informacji dotyczących innych uczniów, ich rodziców oraz opiekunów.

VI. Bezpieczeństwo online

1. Należy stosować zasadę, że pracownik powinien być świadomy cyfrowych zagrożeń i ryzyka wynikającego z rejestrowania swojej prywatnej aktywności w sieci w Internecie, wglądu w cyfrową aktywność pracownika w przypadku posiadania publicznie dostępnych profili. Dotyczy to lajkowania określonych stron, korzystania z aplikacji randkowych, na których można spotkać uczniów/uczennice, obserwowania określonych osób/stron w mediach społecznościowych i ustawień prywatności kont, z których korzysta.
2. Pracownik zobowiązany jest wyłączać lub wyciszać osobiste urządzenia elektroniczne w trakcie lekcji.

VII. Zasady dotyczące bezpiecznych relacji między małoletnimi, w szczególności zachowania niedozwolone.

1. Naczelną zasadą relacji między małoletnimi jest działanie z szacunkiem, przy uwzględnianiu godności i potrzeb wszystkich małoletnich.
2. Niedopuszczalne jest stosowanie przemocy wobec innego małoletniego w jakiegokolwiek formie.
3. Uczniowie/wychowankowie powinni powstrzymać się od używania przemocy, znęcania się nad uczniami słabszymi, używania wulgarnego, obraźliwego języka.
4. Uczniom/wychowankom nie wolno wzajemnie się zawstydząć, upokarzać, lekceważyć i obrażać.
5. Uczniom/wychowankom nie wolno krzywić na innych małoletnich.
6. Uczniowie/wychowankowie powinni szanować prawo innych uczniów/wychowanków do prywatności.
7. Uczniom/wychowankom nie wolno zachowywać się wobec innych uczniów/wychowanków w sposób obraźliwy. Obejmuje to używanie wulgarnych słów, gestów i żartów, czynienie obraźliwych uwag, nawiązywanie w wypowiedziach do aktywności bądź atrakcyjności seksualnej oraz wykorzystywanie wobec innych uczniów/wychowanków przewagi fizycznej (zastraszanie, przymuszanie, groźby).

8. Uczniom/wychowankom nie wolno utrwalać wizerunku innych uczniów/wychowanków (filmowanie, nagrywanie głosu, fotografowanie) w sytuacji, gdy nie wyrazili oni na to zgody i w sytuacjach, które mogą ich zawstydzić/obrazić.
9. Uczniom/wychowankom nie wolno proponować kolegom alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji, a także używać ich w obecności innych uczniów/wychowanków.
10. W sytuacji gdy uczeń/wychowanek jest agresywny, należy zastosować:
  - e) działania:
    - 1) Reaguj na każdy przejaw agresji.
    - 2) Oceń, czy poradzisz sobie samodzielnie podczas interwencji, czy przyda ci się wsparcie.
    - 3) Zachowaj spokój, wszelkie nadmierne emocjonalne reakcje mogą eskalować agresję.
    - 4) Mów głośno, wyraźnie i powoli.
    - 5) Przypomnij o zasadach i granicach.
    - 6) Omów konsekwencje.
    - 7) Zapewnij wsparcie poszkodowanemu.
    - 8) Sporządź dokumentację zdarzenia.
    - 9) Rozpocznij rozmowy indywidualne.
  - f) reakcje
    - 1) Przerwanie zachowania agresywnego – powiedz: „stop!”; w razie potrzeby należy rozdzielić uczniów.
    - 2) Wskazanie faktów – powiedz, co widzisz, unikaj ocen: „Kopiesz ją” „Ona tego nie chce”.
    - 3) Przypomnienie zasad: „Złamałaś zakaz stosowania przemocy”.
    - 4) Wyrażenie własnego zdania: „Nie jestem w stanie zaakceptować tego, co robisz, nie masz na to mojej zgody”.
    - 5) Zapowiedzenie konsekwencji i ich realizacja: „Powiadomię o tym wychowawcę i rodziców!”.
    - 6) Monitorowanie sytuacji aż do całkowitego wyciszenia. Poinformowanie o oczekiwaniach: „Bardzo chcę, abyś przestała go popychać i wrogo komentować jego wygląd”.
    - 7) Uniemożliwienie kontaktu między uczniami. Jeśli zauważysz taką potrzebę, rozdziel uczniów i dopilnuj, by w danym dniu nie mieli ze sobą kontaktu.

Karta interwencji

Imię, nazwisko ucznia Klasa/oddział			
Przyczyna interwencji			
Osoba zawiadamiająca o podejrzeniu krzywdzenia			
Działania wychowawcy/ pedagoga	Data:	Działanie:	
Spotkania z rodzicami ucznia	Data:	Opis spotkania:	
Forma podjętej interwencji (<i>zakreślić właściwe</i>)		wniosek o wgląd w sytuację ucznia/rodziny	inny rodzaj interwencji (<i>jaki?</i>): zawiadomienie o podejrzeniu popelnienia przestępstwa ....
Dane dotyczące interwencji (osoby i instytucje, które zostały powiadomione, w tym formy interwencji m.in.: powiadomienie pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego, uruchomienie procedury Niebieskiej Karty).			
Data i opis udzielonej pomocy, formy otoczenia opieką małoletniego bezpośrednio po stwierdzeniu lub podejrzeniu incydentu, w tym we współpracy z koordynatorem, wychowawcą i			

nauczycielami specjalistami (psychologiem, pedagogiem, pedagogiem specjalnym wg potrzeb małoletniego), informacje o ewentualnym powiadomieniu pogotowia, policji, stwierdzeniu konieczności badania lekarskiego.		
Wyniki interwencji – działania organów wymiaru sprawiedliwości	Data:	Działanie:

Podpisy

Imiona i nazwiska oraz czytelne podpisy osób sporządzających protokół.

Zasady ochrony wizerunku małoletniego i danych osobowych małoletniego

1. Zasady powstały w oparciu o obowiązujące przepisy prawa. We wszystkich działaniach Szkoły kierujemy się odpowiedzialnością i rozważą wobec utrwalania, przetwarzania, używania i publikowania wizerunków uczniów.
2. W sytuacjach, w których Szkoła rejestruje wizerunki małoletnich do własnego użytku, promocji szkoły konieczne jest uzyskanie zgody od rodziców opiekunów małoletniego ucznia/uczennicy. Zgoda jest wydawana na piśmie przy zapisie dziecka do oddziału przedszkolnego oraz do szkoły na każdy etap edukacyjny. Rodzic ma prawo wycofać swoją zgodę w każdym czasie w związku z poszczególnymi wydarzeniami rejestrowanymi lub na wszystkie wydarzenia rejestrowane.
3. Jeśli uczniowie, rodzice lub opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na utrwalenie wizerunku ucznia, będziemy respektować ich decyzję. Z wyprzedzeniem ustalimy z rodzicami/opiekunami i uczniami, w jaki sposób osoba rejestrująca wydarzenie będzie mogła zidentyfikować ucznia, aby nie utrwałać jego wizerunku na zdjęciach.
4. Dzielenie się zdjęciami i filmami z naszych aktywności służy celebrowaniu sukcesów uczniów, dokumentowaniu naszych działań i zawsze ma na uwadze bezpieczeństwo uczniów.
5. Zmniejszamy ryzyko nieostrożnego wykorzystania zdjęć/nagrań małoletnich poprzez przyjęcie następujących zasad:
  - sytuacja zdjęcia/nagrania nie jest dla ucznia poniżająca, ośmieszająca ani nie ukazuje go w negatywnym kontekście,
  - zdjęcia/nagrania uczniów koncentrują się na czynnościach wykonywanych przez uczniów i w miarę możliwości przedstawiają grupę, a nie pojedyncze osoby,
  - wszystkie podejrzenia i problemy dotyczące niewłaściwego rozpowszechniania wizerunków uczniów są rejestrowane i zgłaszane dyrekcji, podobnie jak inne niepokojące sygnały dotyczące zagrożenia bezpieczeństwa małoletnich,
  - jeśli rejestracja wydarzenia zostanie zlecona osobie zewnętrznej, zadbamy o bezpieczeństwo dzieci i młodzieży poprzez zobowiązanie osoby/firmy rejestrującej wydarzenie do przestrzegania niniejszych wytycznych.

Zasady bezpiecznego korzystania z Internetu i mediów elektronicznych w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej

1. Infrastruktura sieciowa Szkoły umożliwia dostęp do Internetu, zarówno personelowi, jak i uczniom, w czasie zajęć i poza nimi.
2. Sieć jest monitorowana, tak aby możliwe było zidentyfikowanie sprawców ewentualnych nadużyć.
3. Rozwiązania organizacyjne na poziomie Szkoły bazują na aktualnych standardach bezpieczeństwa.
4. Osobą odpowiedzialną za bezpieczeństwo w sieci w Szkole jest Katarzyna Kostrzewa
5. Do obowiązków tej osoby należy:
  - a) zabezpieczenie sieci internetowej Szkoły przed niebezpiecznymi treściami poprzez instalację i aktualizację odpowiedniego, nowoczesnego oprogramowania,
  - b) aktualizowanie oprogramowania w miarę potrzeb, przynajmniej raz w miesiącu,
  - c) sprawdzanie, czy na komputerach ze swobodnym dostępem podłączonych do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści; w przypadku znalezienia niebezpiecznych treści wyznaczony pracownik stara się ustalić, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzenia; informację o małoletnim, który korzystał z komputera w czasie wprowadzenia niebezpiecznych treści, wyznaczony pracownik przekazuje dyrektorowi Szkoły, który aranżuje dla ucznia rozmowę z psychologiem lub pedagogiem na temat bezpieczeństwa w Internecie; jeżeli w wyniku przeprowadzonej rozmowy psycholog/pedagog uzyska informacje, że uczeń jest krzywdzony, podejmuje działania opisane w procedurze interwencji.
6. W Szkole funkcjonuje regulamin korzystania z Internetu przez uczniów oraz procedura określająca działania, które należy podjąć w sytuacji znalezienia niebezpiecznych treści na komputerze.
7. W przypadku dostępu realizowanego pod nadzorem pracownika ma on obowiązek informowania uczniów o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Pracownik Szkoły czuwa także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu przez uczniów podczas zajęć.
8. W miarę możliwości osoba odpowiedzialna za Internet przeprowadza z uczniami cykliczne warsztaty dotyczące bezpiecznego korzystania z Internetu.
9. Szkoła zapewnia stały dostęp do materiałów edukacyjnych, dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu, przy komputerach, z których możliwy jest swobodny dostęp do sieci.
10. Zasady używania telefonów komórkowych na terenie placówki określa statut. Zasady te służą m.in. ochronie dzieci przed treściami szkodliwymi i zagrożeniami w internecie oraz utrwalonymi w innej formie.
11. Bezpieczne korzystanie z urządzeń elektronicznych z dostępem do internetu obejmuje następujące zasady:
  - 1) nie podawaj nikomu swoich danych osobowych, takich jak: imię, nazwisko, numer telefonu czy adres domowy,
  - 2) dbaj o nierozpowszechnianie swojego wizerunku, nie udostępniaj zdjęć nieznanym,

w szczególności zdjęć intymnych czy w niepełnym ubraniu,

3) poinformuj rodziców lub wychowawcę o każdym przypadku, gdy napotkasz w sieci treści, które w jakikolwiek sposób wywołują niepokój,

4) o propozycjach spotkania, jakie otrzymasz od internetowych znajomych, zawsze informuj rodziców lub wychowawcę,

5) nie atakuj nikogo w sieci, niezależnie od tego, jakie zdanie on wyraża; nie pokazuj agresji, nie stosuj gróźb,

6) przestrzegaj zasad określonego czasu korzystania z komputera, bo zbyt długie korzystanie z komputera, tabletu czy smartfona może zaszkodzić twojemu zdrowiu,.

Ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem dla pracowników.

Czy znasz treść dokumentu „Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem” obowiązujące w Szkole?	TAK/NIE
Czy dokument jest dostępny wszystkim pracownikom?	TAK/NIE
Czy potrafisz rozpoznawać symptomy krzywdzenia uczniów?	TAK/NIE
Czy wiesz, jak reagować na symptomy krzywdzenia małoletnich?	TAK/NIE
Czy wiesz, kto w szkole jest osobą odpowiedzialną za prowadzenie interwencji?	TAK/NIE
Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem przez innego pracownika?	TAK/NIE
Jakie zasady standardów zaobserwowałeś, że są nieprzestrzegane?	
Czy podjąłeś/-aś jakieś działania zaradcze?	TAK/NIE/NIE DOTYCZY
Czy masz jakieś uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w Szkole? (odpowieź opisowa)	
Uwagi:	

Przeprowadzona ocena Standardów Ochrony Małoletnich sporządzenia wniosków z oceny:

Czy pracownicy znają treść dokumentu „Standardy Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem” obowiązujące w Szkole?	Procent .....
Czy dokument jest dostępny wszystkim pracownikom?	TAK ..... % NIE.....%
Czy pracownicy potrafią rozpoznawać symptomy krzywdzenia uczniów?	TAK.....% NIE.....%
Czy pracownicy wiedzą, jak reagować na symptomy krzywdzenia małoletnich?	TAK .....% NIE.....%
Czy pracownicy wiedzą, kto w szkole jest osobą odpowiedzialną za prowadzenie interwencji?	TAK.....% NIE.....%
Czy zdarzyło Ci się pracownikom naruszenie zasad zawartych w Standardach	TAK .....%

Ochrony Małoletnich ?	NIE.....%
Jakie zasady standardów były nieprzestrzegane?	Opis: 1. 2. 3.
Jakie były podejmowane działania zaradcze?	1. 2. 3.
Zgłaszane uwagi/poprawki/sugestie dotyczące Standardów Ochrony Małoletnich przed krzywdzeniem obowiązujące w Szkole? <i>(odpowieź opisowa)</i>	1. 2. 3.
Wnioski z oceny	1. 2. 3.
Sposób wdrożenia wniosków, zmiany w standardach	1. 2. 3.
Osoby odpowiedzialne za wdrożenie zmian	1. 2. 3.

Podpis osoby/ zespołu

Załącznik nr 7

Rejestr zgłoszeń sytuacji zagrażających bezpieczeństwu małoletniego w Szkole Podstawowej im. gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w Czarnej

Rejestr sytuacji zagrażających bezpieczeństwu małoletniego				
Lp.	Opis zdarzenia	Data zgłoszenia	Podjęte czynności	Czy miała miejsce interwencja organów zewnętrznych (Policji, prokuratury)? Opis czynności podjętych przez organy zewnętrzne
1.				
2.				
3.				

Załącznik nr 8

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracowników (np. wolontariusze, pracownicy organizacji/institucji oraz inne osoby, które mają kontakt z dzieckiem)

Gdy podejrzewasz, że małoletni:

doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- zawiadom policję pod nr 112 lub 997;
- powiadom dyrektora.

doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie) lub przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie; przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, sporządź notatkę z przemocy a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.
- W przypadku, gdy doszło do naruszenia praw lub dobra Dziecka, Dyrektor ma 14 dni kalendarzowych na zawiadomienie o zdarzeniu rzeczownika dyscyplinarnego. Termin ten liczy się od dnia powzięcia informacji o zdarzeniu
- zakończ współpracę/rozwiąż umowę z osobą krzywdzącą dziecko.

doświadcza innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę dyscyplinującą, a w przypadku braku poprawy zakończ współpracę.

Ochrona dziecka przed wtórną wiktyimizacją i traumatyzacją w przypadku wystąpienia krzywdzenia. **Konieczne jest:**

- szybkie reagowanie,
- niezwłoczne otoczenie opieką psychologiczną (w razie potrzeby medyczną),
- niedopuszczenie do kilkukrotnego opisywania przez skrzywdzonego przemocy, której doświadczył, precyzyjne (zgodne z procedurami),
- zapobieganie stereotypowym podejściom do ofiar.

Załącznik nr 8a

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez osobę nieletnią, czyli taką, która nie ukończyła 17. roku życia

Gdy podejrzewasz, że małoletni:

doświadcza ze strony innego dziecka przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę z rodzicami/opiekunami dzieci uwikłanych w przemoc;
- równoległe powiadom najbliższy sąd rodzinny lub policję wysyłając zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa;
- opracuj i wprowadź plan pomocy dziecku.

doświadcza ze strony innego dziecka jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od osoby podejrzanej o krzywdzenie;
- przeprowadź rozmowę osobno z rodzicami dziecka krzywdzącego i krzywdzonego;
  - przeprowadź rozmowę z dzieckiem doznającym krzywdzenia i z uczniem krzywdzącym;
  - przeprowadź rozmowę ze świadkami przemocy oraz jeśli to może być pomocne z uczniami w klasie;
- opracuj i wprowadź plan pomocy dziecku;
- w przypadku powtarzającej się przemocy powiadom sąd rodzinny, wysyłając wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

Ochrona dziecka przed wtórną wiktyimizacją i traumatyzacją w przypadku wystąpienia krzywdzenia.

Konieczne jest:

- szybkie reagowanie,
- niezwłoczne otoczenie opieką psychologiczną (w razie potrzeby medyczną),
- niedopuszczenie do kilkukrotnego opisywania przez skrzywdzonego przemocy, której doświadczył, precyzyjne (zgodne z procedurami),
- zapobieganie stereotypowym podejściom do ofiar.

Zasady reagowania i działania w przypadku niewłaściwych relacji między małoletnimi.

- Małoletni, który czuje się pokrzywdzony przez innych, w tym małoletnich zgłasza ten fakt każdemu pracownikowi szkoły lub koordynatorowi – pedagogowi szkolnemu.
- Wszelkie przejawy przemocy, agresji, w tym fizycznej, powinny być niezwłocznie przerwane przez pracownika lub inne osoby będące świadkami incydentu.
- Pracownik zawiadamia wychowawcę klasy i rodziców małoletniego, sporządza protokół interwencji.
- Zespół interwencyjny podejmuje niezwłocznie działania mające na celu zniwelowanie przejawów agresji i przemocy, a także wszelkich niewłaściwych zachowań małoletnich we współpracy z instytucjami, organizacjami udzielającymi pomocy dzieciom i młodzieży, poradniami psychologiczno- pedagogicznymi, w tym specjalistycznymi.
- Jeżeli dyrektor we współpracy z koordynatorem i zespołem, stwierdzi konieczność, wówczas powiadamia organy zewnętrzne (instytucje pomocy społecznej, policję, sąd rodzinny) o zaistniałej sytuacji oraz potrzebie, np. wglądu w sytuację rodzinną dziecka.
- Koordynator we współpracy z wychowawcą, pracownikiem, który stwierdził zagrożenie lub wystąpienie krzywdzenia małoletniego, nauczycielami specjalistami (wg potrzeb) organizuje spotkanie z rodzicami małoletniego (przedstawia ustalone przez ww. zespół formy i zadania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, którą ma zostać objęty małoletni). O objęciu małoletniego, który jest podejrzany lub dopuścił się krzywdzenia innego małoletniego, i ustalonych formach pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla niego zostają na odrębnym spotkaniu powiadomieni jego rodzice.
- W przypadku braku współpracy rodziców, ucznia podejrzanego o krzywdzenie lub krzywdzącego małoletniego ze szkołą – dyrektor we współpracy z koordynatorem, podejmuje, po ocenie sytuacji, decyzję o zawiadomieniu organów zewnętrznych (pomocy społecznej, policji, sądu rodzinnego).
- Szkoła prowadzi działania wychowawczo-profilaktyczne w celu zapobiegania i uświadamiania niewłaściwych zachowań, przemocy, innych form krzywdzenia małoletnich.

Schemat interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica lub opiekuna

Gdy podejrzewasz, że małoletni:

doświadcza przemocy z uszczerbkiem na zdrowiu, wykorzystania seksualnego lub/i zagrożone jest jego życie

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka i odseparuj je od rodzica/opiekuna podejrzanego o krzywdzenie;
- zawiadom policję/prokuraturę pod nr 112 lub 997.

doświadcza jednorazowo innej przemocy fizycznej (np. klapsy, popychanie, szturchanie), przemocy psychicznej (np. poniżanie, dyskryminacja, ośmieszanie) lub innych niepokojących zachowań (tj. krzyk, niestosowne komentarze)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- przeprowadź rozmowę z rodzicem/opiekunem podejrzanym o krzywdzenie;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/ opiekuna lub powtarzającej się przemocy:
  - powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej;
  - uruchom procedurę Niebieskiej Karty;
  - równoległe złoż do sądu rodzinnego wniosek o wgląd w sytuację rodziny.

doświadcza zaniedbania lub rodzic/opiekun dziecka jest niewydolny wychowawczo (np. dziecko chodzi w nieadekwatnych do pogody ubraniach, opuszcza miejsce zamieszkania bez nadzoru osoby dorosłej)

- zadbaj o bezpieczeństwo dziecka;
- porozmawiaj z rodzicem/opiekunem;
- powiadom o możliwości wsparcia psychologicznego i/lub materialnego;
- w przypadku braku współpracy rodzica/ opiekuna powiadom właściwy ośrodek pomocy społecznej.

Ochrona dziecka przed wtórną wiktyimizacją i traumatyzacją w przypadku wystąpienia krzywdzenia.

Konieczne jest:

- szybkie reagowanie,
- niezwłoczne otoczenie opieką psychologiczną (w razie potrzeby medyczną),
- niedopuszczenie do kilkukrotnego opisywania przez skrzywdzonego przemocą, której doświadczył, precyzyjne (zgodne z procedurami),
- zapobieganie stereotypowym podejściom do ofiar.

Załącznik nr 8c

Komenda Rejonowa Policji w .....
bądź Prokuratura Rejonowa w .....

Zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa

Niniejszym zawiadamiam o możliwości popełnienia przestępstwa kwalifikowanego z art. ....
Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1138 ze zm.) na
szkodę małoletniego .....

Uzasadnienie

(W uzasadnieniu opisać stan faktyczny, w szczególności to, w jaki sposób pracownicy placówki dowiedzieli się o przestępstwie popełnionym na szkodę małoletniego i jakie okoliczności lub dowody świadczą o możliwości popełnienia przestępstwa. Jeżeli okoliczności te stały się wiadome pracownikom placówki, należy podać, w miarę możliwości, następujące dane dotyczące przestępstwa:

- 1) datę,*
- 2) miejsce,*
- 3) okoliczności przestępstwa,*
- 4) świadków,*
- 5) materiał dowodowy o popełnieniu przestępstwa, np. dokumenty, wydruki, nagrania, zaświadczenia).*

.....
(imię i nazwisko osoby zgłasza

Ważne telefony i adresy:

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę – Telefon zaufania dla Dzieci i Młodzieży – tel. 116 111 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz Telefon dla rodziców i nauczycieli, którzy potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy psychologicznej Dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności takie jak: agresja i przemoc w szkole – tel. 800 100 100 (linia czynna od poniedziałku do piątku, w godz. 12 – 15);

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka – tel. 800 12 12 12 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);

Telefon Zaufania - 19 288 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 20:00 - 08:00 w soboty, niedziele i święta - całodobowo);

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” – tel. 800 120 002 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu) oraz e-mail: niebieskalinia@niebieskalinia.info;

Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia – tel. (22) 668 70 00 oraz 116 123 (linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);

Fundacja Feminoteka - Telefon przeciwwprzemocowy dla kobiet doświadczających przemocy (w tym kobiet transseksualnych) – tel. 888 88 33 88 (telefon czynny od poniedziałku do piątku w godz. 11 – 19);

Centrum Praw Kobiet – tel. 800 107 777 (telefon interwencyjny czynny całą dobę; po połączeniu należy wybrać 1 i potem 3);

Anonimowa Policyjna Linia Specjalna „Zatrzymaj Przemoc” – tel. 800 120 148 – (bezpłatna linia dostępna 24 godziny na dobę i przez siedem dni w tygodniu);

Linia wsparcia psychologicznego Polskiego Czerwonego Krzyża – tel. (22) 230 22 07 (linia dostępna od poniedziałku do piątku w godz. 16 – 20);

◆ Bezpłatna aplikacja mobilna „Twój parasol” – <https://twojparasol.co>

PROCEDURY POSTĘPOWANIA I INTERWENCJE W PRZYPADKU KRZYWDZENIA DZIECI

Kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy w rodzinie wobec dziecka
<https://www.niebieskałinia.pl/materiały-edukacyjne/algorytmy/kwestionariusze-oceny-ryzyka-występowania-przemocy-w-rodzinie-oraz-algorytmy-postępowania-dla-oswiaty>

Interwencja

- Dostosuj sposób rozmowy do wieku i możliwości dziecka
- Podczas interwencji, rozmów wspieraj dziecko w kontakcie z pracownikami służb i instytucji!

Rozmowa z rodzicami/rodzicem niekrzywdzącym w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka

- Formuła spotkania
- Główny cel spotkania
- Kto jest gospodarzem i co z tego wynika?
- Kogo należy zaprosić na spotkanie?
- Wynik spotkania

Jak rozmawiać z dzieckiem i rodzicami o krzywdzeniu?

Rozmowa o przemocy z dzieckiem:

- ✓ Używanie języka dostosowanego do wieku dziecka
- ✓ Używanie zabawek - jeśli dziecko ma trudności z opowiedzeniem o sytuacji.
- ✓ Nieznajomość pojęć
Małe dziecko na pytanie: Kiedy to się zdarzyło? Może odpowiedzieć: Jutro!, ponieważ nie zna pojęcia czasu.
Sprawdzanie, czy dziecko rozumie wypowiedź rozmówcy
- ✓ Profesjonalista, używając swojego słownictwa, powinien zwracać uwagę, czy dziecko rozumie znaczenie wypowiedzianych przez niego słów.
- ✓ Parafrazowanie – powiedzenie swoimi słowami tego, co przekazało dziecko; rozwinięcie wypowiedzi dziecka, z zachowaniem zasadniczego jej sensu, np.: „Zastanawiam się, czy chciałeś powiedzieć, że bolała cię głowa, kiedy rodzice krzyczeli na siebie”.
- ✓ Klaryfikowanie – podsumowanie większej części wypowiedzi dziecka w celu uporządkowania tego, czego dotyczyła rozmowa, i sprawienia, że obie osoby wiedzą, że rozmawiają o tym samym.

Rozmowa z dzieckiem, które samo sygnalizuje potrzebę kontaktu

- Dziecko samo zaczyna mówić o problemie lub wyraźnie daje nam do zrozumienia, że coś je trapi i chce nam o tym powiedzieć. Czasami może mówić nam nie wprost, „puszczać sygnały” , żeby sprawdzić, jak zareagujemy, czy usłyszymy jego „wołanie o pomoc”.
- Dorosły, któremu dziecko sygnalizuje coś niepokojącego, powinien spróbować wyjaśnić, co dziecko chce powiedzieć. Jeśli tego nie zrobi, dziecko może uznać, że nie warto prosić o pomoc.

- Najlepiej jest, kiedy zareagujemy od razu. Jeśli usłyszymy: „Chciałabym coś pani powiedzieć, ale jeszcze nie teraz”, możemy stwierdzić: „Domyślam się, że chciałabyś mi o czymś opowiedzieć, ale coś cię powstrzymuje, żeby zrobić to teraz”. W ten sposób przeniesiemy uwagę dziecka z problemu, który go trapi, na trudności z jego ujawnieniem.

- Może się zdarzyć, że dziecko w pierwszej rozmowie nie zdecyduje się przed nami otworzyć. W takiej sytuacji nie jest wskazane wywieranie na nie presji. Lepiej jest zaproponować dziecku następne spotkanie. Jest duże prawdopodobieństwo, że jeśli tak potraktujemy dziecko, nie zerwie ono z nami kontaktu i wcześniej lub później opowie nam o swoich kłopotach.

Jak prowadzić rozmowę?

1. Stwórz odpowiednie warunki do rozmowy. Rozmawiaj w miejscu, w którym dziecko może czuć się bezpiecznie - tam, gdzie nie ma innych osób, można zamknąć drzwi.

Usiądź w takiej odległości, która sprzyja nawiązaniu dobrego kontaktu (0,6- 1,2m) – na jednym poziomie z dzieckiem. Bądź jednak uważny na to, w jakiej odległości chce ono siedzieć. Jeśli to możliwe, zaproponuj dziecku, by usiadło tak, żeby mogło dotykać stopami podłogi.

2. Skoncentruj się na kontakcie z dzieckiem:

- wysłuchaj, co dziecko ma do powiedzenia - jeśli tego nie zrobisz, może drugi raz nie zdecyduje się mówić, nie spiesz się, nie „poganiaj dziecka”,

- utrzymuj naturalny kontakt wzrokowy,

- bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy,

- reaguj na te uczucia pomagając dziecku poradzić sobie z nimi:

o widzę, że jesteś skrępowana, to naturalne w takiej sytuacji,

o ludzie zazwyczaj wstydzą się, kiedy mówią o takich przeżyciach,

o nie powstrzymuj płaczu, płacz pomaga,

- nie przytulaj dziecka, nie dotykaj go, chyba , że o to prosi- kontakt fizyczny może je przestraszyć i „zamknąć”,

- panuj nad swoimi uczuciami- nadmierna ekspresja może dziecko wystraszyć.

3. Zapewnij dziecko, że mu wierzysz. Nie pytaj - czy na pewno to się zdarzyło.

4. Nie zaczynaj pytania od „dlaczego”, (np. Dlaczego tata cię uderzył? Dlaczego nie uciekłeś?) to z reguły wzbudza poczucie winy u dziecka, a także wprawia je w zakłopotanie, ponieważ nie rozumie przyczyn zachowań własnych i innych osób.

5. Podczas rozmowy staraj się ustalić podstawowe fakty (w miarę gotowości dziecka):

- miejsce zdarzenia,

- możliwie dokładny opis zdarzenia ,

- gdzie byli inni członkowie rodziny,

- obserwatorzy zdarzenia, świadkowie,

- częstość.

6. Słuchaj aktywnie, to znaczy: ·· unikaj pytań zamkniętych, na które można odpowiedzieć „tak” lub „nie” np. „Uderzył cię?”

- dopytuj o konkrety związane ze zdarzeniem, zadając pytania otwarte: jak się

zachowywał? co robił? w jaki sposób cię uderzył? co mówił? Jakimi słowami cię wyzywał? jak się wtedy czułaś?

- Unikaj pytań sugerujących: „Bił cię pasem?”

Jeżeli dziecko prosi, aby nie mówić rodzicom, sprawdź, czego się obawia. W przypadku starszych dzieci i młodzieży dobrze jest dać możliwość ograniczonego wyboru: „W jaki sposób powiemy o tym mamie? Czy wolisz żebyśmy porozmawiali o tym razem, czy ja sama mam się z nią spotkać?”

7. W sytuacji, kiedy oboje rodzice stanowią zagrożenie dla dziecka, istnieje konieczność zawiadomienia sądu rodzinnego, a niekiedy też natychmiastowego umieszczenia dziecka w placówce.

8. Sprawdź, czy dziecko zaakceptowało Twój pomysł na pomaganie mu i skończ rozmowę, kiedy będzie uspokojone.

9. Jeśli nie masz na razie pomysłu jak pomóc dziecku, powiedz, że się zastanowisz i umów się na następną rozmowę -tak szybko, jak będzie to możliwe.

Dokumentowanie rozmowy

Zanotuj dokładnie rozmowę z dzieckiem. W trakcie rozmowy możesz zapisywać najważniejsze informacje, zwłaszcza określenia dziecka. Opisz zachowanie i manifestowane przez dziecko uczucia.

Rozmowa z dzieckiem w celu sprawdzenia naszych podejrzeń, że jest ono krzywdzone

- Krzywdzone zwykle wstydzą się opowiadać o swoich trudnych przeżyciach w rodzinie. Często też nie mają zaufania do dorosłych. Obawiają się, że zostaną zignorowane, że nikt im nie uwierzy lub że zostaną zdradzone i ich rodzice dowiedzą się o tym, co powiedziały. Mogą też pragnąć zachować lojalność wobec własnych rodziców. Konieczność zachowania lojalności jest bowiem jedną z niepisanych zasad obowiązujących w każdej rodzinie.

- Warto też wziąć pod uwagę wiek dziecka- w przypadku nastolatków podejmowanie jakichkolwiek działań „za plecami” jest źle przez nie odbierane i niszczy ich zaufanie do dorosłych. W takiej sytuacji lepsze może być otwarte podjęcie rozmowy z dzieckiem o tym, co nas niepokoi.

- Jeśli zdecydujemy się na rozmowę z dzieckiem, warto pamiętać o tym, żeby odbyła się ona w miejscu zapewniającym dyskrecję i w takim czasie, w którym dziecko nie ma zajęć, na których mu szczególnie zależy.

- Zaczynając rozmowę warto powiedzieć dziecku, co nas niepokoi i wyrazić swoją troskę „Widzę Małgosiu, że od jakiegoś czasu jesteś smutna. Niepokoi mnie to. Chciałabym z Tobą porozmawiać. Co Ty na to?”.

- W przypadku dzieci, które zachowują się niewłaściwie, warto zacząć rozmowę od stwierdzenia, że takie zachowanie może być skutkiem problemów dziecka „Dowiedziałam się, że na przerwie znowu mocno uderzyłeś Michała. Domyślałam się, że byłeś rozszalony i nie potrafiłeś się opanować. Ludziom zdarza się tak zachowywać, kiedy spotyka je coś przykrego”.

- Nie należy wykorzystywać informacji ujawnionych przez dziecko w rozmowie

z rodzicami, jeżeli może to narazić je na agresję z ich strony. Jeżeli dziecko okazuje lęk w odpowiedzi na propozycję poinformowania mamy, może to oznaczać, że obawia się jej reakcji. Warto zapytać dziecko, jak jego zdaniem rodzic może się zachować, jeżeli dowie się o tym, co powiedziało.

- Jeżeli istnieje ryzyko, że ujawnienie informacji uzyskanych od dziecka może mu przynieść szkodę, należy dążyć do potwierdzenia tych informacji z innych źródeł.
- W przypadku starszych dzieci należy w miarę możliwości wspólnie z dzieckiem ustalić komu powiemy o problemie i co zrobimy aby mu pomóc.
- Małe dziecko należy poinformować, z kim będziemy rozmawiać o tym, co nam ujawniło i co zamierzamy zrobić, żeby mu pomóc. Należy sprawdzić, czy dziecko zaakceptowało nasz plan pomocy.

Rozmowa z rodzicem.

Sygnały pochodzące od rodzica.

1. Rodzic „nie krzywdzący”- nie krzywdzi „aktywnie”, ale jest biernym świadkiem krzywdzenia dziecka przez współmałżonka, nie broni go przed przemocą, czasami obarcza dziecko winą za zachowanie współmałżonka.
2. Rodzic krzywdzący w sposób aktywny.
3. Rodzic nie świadomy, rodzic może też nie dostrzegać przemocy psychicznej, której ofiarą jest dziecko, nazywając ją „surowym wychowaniem”.

Zachowania rodziców.

1. Zdarza się też, że pomocy dla dziecka szuka rodzic, który je krzywdzi.
2. Opisywanie przejawów krzywdzenia emocjonalnego rodzice określają jako metody wychowawcze.
3. Sposób, w jaki mówią o dziecku używając negatywnych emocji - złość, irytację, rozczarowanie, poczucie bezsilności: „Nic już na niego nie działa...”.
4. Zdarza się, że rodzic, który przychodzi odebrać dziecko, szarpie je, wyzywa, grozi, szantażuje, a czasami nawet bije na oczach innych. Taki rodzic zwykle nie kontroluje wtedy swojej złości. Często nie jest świadomy, że krzywdzi dziecko.

Kiedy rodzice nie zapewniają bezpieczeństwa dziecku?

1. Rodzic zaprzecza temu, co zgłasza placówka.
2. Rodzic nie widzi dla siebie żadnego zadania związanego z pomocą dziecku/w ocenie rodzica dziecko nie wymaga pomocy.
3. Rodzic nie chce współpracować z placówką, albo współpracuje wyłącznie deklaratorywnie.

Dwie strategie prowadzenia rozmowy z rodzicem w sytuacji, w której podejrzewamy krzywdzenie dziecka: „miękkiej” (nawiązanie współpracy) i „twardej” (interwencyjnej).

„Miękką” strategią rozmowy polega na współpracy z rodzicem, możemy ją stosować, kiedy:

- nie występuje bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa dziecka i możemy sobie pozwolić na dłuższy czas dochodzenia do rozwiązania jego problemów,

- mamy nadzieję, że rodzic wykaże gotowość współpracy,
- widzimy, że podjęcie koniecznych działań wobec sprawcy przemocy, bez współpracy z kimś z rodziny, jest ryzykowne dla dziecka - dlatego zależy nam, aby rodzic „nie krzywdzący” stał się sojusznikiem dziecka,
- mamy obawy, że dziecko może być krzywdzone, ale nie dysponujemy żadnymi konkretnymi faktami- chcemy sprawdzić jaka jest jego sytuacja w rodzinie.

Przygotowanie do rozmowy z rodzicem:

- ✓ prowadząca ją osoba posiada odpowiednią wiedzę i umiejętności
- ✓ postawi sobie jasno określone i możliwe do osiągnięcia cele.
- ✓ Rozpoznanie jak reagują rodzice:
  - zaprzeczają problemom- nie zauważają ich i/lub nie chcą przyjąć do wiadomości,
  - źródeł problemów swoich dzieci poszukują w samych dzieciach lub poza rodziną (np. w szkole).

Cele rozmowy:

- ✓ ustalenie, jakie dziecko ma problemy,
- ✓ ustalenie, skąd biorą się lub mogą się brać te problemy,
- ✓ ustalenie, że dziecko samo nie poradzi sobie z tymi problemami, że potrzebuje pomocy,
- ✓ ustalenie, kto i w jaki sposób tej pomocy ma udzielić.

Etapy rozmowy:

1. Nawiązanie kontaktu z rodzicem (mówiąc mu coś pozytywnego o dziecku).
2. Przedstawienie problemu
  - ✓ Rozmowa powinna odbyć się w duchu troski o dziecko.
  - ✓ Warto przedstawić swoje intencje: „Martwię się o Jasia, widzę, że dzieje się z nim coś niepokojącego”
  - ✓ Można też podkreślić, że mamy wspólny cel: „Chodzi nam o dobro dziecka. Wierzę, że razem możemy mu pomóc.”
  - ✓ Często zachowania problemowe dziecka są uciążliwe dla nauczyciela. Jeżeli przedstawi je w kategoriach „z Jasiem są problemy”- istnieje duże prawdopodobieństwo, że rodzic:
    - poczuje się zaatakowany, oskarżony, co zwiększy jego tendencje do zachowań obronnych, na przykład zaprzeczania problemom,
    - utwierdzi się w przekonaniu, że winę za problemy ponosi dziecko, co może go skłonić do karania go.
  - ✓ Zaczynamy od poinformowania rodzica o tym, co nas niepokoi. Mogą to być zachowania dziecka, jego wypowiedzi, wygląd, częste absencje.
  - ✓ W trakcie przedstawiania problemu należy unikać etykietek oceniających charakter dziecka np. jest agresywny, wulgarny a także obwiniania rodzica. Warto opisać co dziecko robi w określonych sytuacjach np.:
    - „Kiedy podeszłam, żeby sprawdzić co napisał w zeszycie, cały się skulił i zasłonił rękami. Wyglądał jakby się bał, że go uderzę...”
    - „Kiedy okazało się, że nie zaliczył sprawdzianu, zaczął się trząść i widziałam, że czegoś się boi”
    - „Widzę, że przychodzi do szkoły zdenerwowany, rozdrażniony. Kiedy ktoś do niego podejrze, zaczyna krzyczeć a niekiedy uderza pięściami.”
    - „Często nie słyszy co się do niego mówi, wygląda jakby był zamyślony i czymś się

martwił”

- ✓ Może się zdarzyć, że problemy, które dostrzega u dziecka nauczyciel czy pedagog, dla rodzica nie są żadnymi problemami: „To chyba normalne, że chłopiec się bije z kolegami”
- ✓ Rodzic może nie chcieć przyjąć do wiadomości, że dziecko ma problemy, a nawet kwestionować fakty: „Moje dziecko nie mogło tego zrobić!”
- ✓ Rodzicowi trudno jest uwierzyć w istnienie opisywanych problemów dziecka, bo w domu one nie występują. Dobrze jest wiedzieć, że tak może być i nie podejrzewać rodzica o to, że nas okłamuje. Bywa np., że dziecko, które boi się agresywnego ojca, w domu jest ciche i zahamowane i, zdaniem rodziców, jest dobre i grzeczne. Natomiast w szkole, odreagowując napięcie, zachowuje się agresywnie i ustawicznie sprawia problemy.
- ✓ Jak ustalić przyczyny problemów dziecka?
„Zastanawiam się, co się dzieje z Jasiem. Jakie są przyczyny jego problemów. Co pani o tym myśli?”
- ✓ Można zapytać o sytuację w rodzinie, o ewentualne konflikty, o relację dziecka z drugim rodzicem i rodzeństwem., jak rodzice radzą sobie z trudnymi zachowaniami dziecka.
- ✓ W przypadku , gdy podejrzewamy, że rodzic stosuje przemoc wobec dziecka, wypytywanie go o konkretne problemy w rodzinie (np. Czy bije pan syna za złe oceny?) może wzbudzić jego nieufność. Lepiej jest zadać pytanie otwarte, które niczego nie sugeruje.
- ✓ Dobrze jest powiedzieć, że widzimy, iż jest to trudna. Wsparcie polega też na pokazaniu, że podobne problemy zdarzają się wielu rodzinach. Ważne też, żeby dać nadzieję: „takie problemy można rozwiązywać”.

Jak zaoferować pomoc?

- ✓ Porozmawiać z rodzicem o tym, czego potrzebuje dziecko i jak można mu pomóc.
„Jak pani myśli, czego Jasiu potrzebuje teraz, kiedy widać, że przeżywa coś trudnego? Jak możemy mu pomóc?”
- ✓ Podpowiedzieć rodzicowi, że dziecko potrzebuje spokoju, poczucia bezpieczeństwa, rozmowy o problemach, zrozumienia i cierpliwości dorosłych itp.
- ✓ Ustalamy z rodzicem strategię pomocy, informujemy, co my możemy zrobić dla dziecka i pytamy, co może zrobić rodzic.
- ✓ W niektórych sytuacjach trzeba rozważyć pomoc specjalisty (diagnoza i terapia).
- ✓ Warto, kierując dziecko na diagnozę psychologiczną, wyjaśnić rodzicowi jakie korzyści może to przynieść: „Sami nie jesteśmy w stanie stwierdzić, co się dzieje z Jasiem. Psycholog pomoże wyjaśnić skąd się biorą jego trudności i jak możemy mu pomóc.”
- ✓ Jeżeli rodzic ujawnił przed nami swoje problemy, warto także jemu zaproponować skorzystanie z pomocy specjalistycznej. Powinniśmy przedstawić mu konkretne, sprawdzone informacje, dając ulotkę z ofertą poradni czy ośrodka terapeutycznego.

Rozmowa interwencyjna z rodzicem

W rozmowie interwencyjnej stosujemy strategię „twardą”. Polega ona na bezpośredniej konfrontacji rodzica z faktami świadczącymi o krzywdzeniu dziecka, jakie udało nam się zebrać, a także ze skutkami formalno-prawnymi jego krzywdzących zachowań.

- zebrane przez nas fakty świadczą o zagrożeniu bezpieczeństwa dziecka, co zobowiązuje nas do szybkiego i zdecydowanego działania w celu jego ochrony,
- podjęte wcześniej próby współpracy z rodzicem nie przyniosły pożądanych efektów, a sytuacja dziecka nadal jest niepokojąca lub nawet pogarsza się.

Etapy interwencji:

1. Nawiązanie kontaktu z rodzicem.

Warto zacząć rozmowę od życzliwego przywitania rodzica, odwołać się do jego pozytywnej motywacji (miłość do dziecka) i określić wspólny cel (dobro dziecka):

- „Cieszę się, że pan przyszedł na spotkanie. Wierzę, że zależy panu na Asi. Także dla mnie jej dobro jest ważne. Chcę z panem porozmawiać, ponieważ martwię się o nią...”

2. Konfrontacja

Przedstawiamy fakty- informacje o konkretnych zachowaniach rodziców, które widzieliśmy sami lub uzyskaliśmy je od innych osób. Pokazujemy także szkody, jakie w ich wyniku ponosi dziecko.

- „W zeszłym tygodniu, kiedy przyszedł pan po Asię, był pan bardzo rozdrażniony. Podczas ubierania szarpał ją pan i krzyczał. Asia zaczęła płakać i nie chciała iść z panem do domu”.

- „W ciągu trzech miesięcy w pana domu kilkakrotnie odbyły się interwencje policji. Sąsiedzi słyszeli krzyki dziecka dobiegające z mieszkania...”

Podczas konfrontacji unikamy pretensji, obwiniania i oskarżeń. Prosimy rodzica, żeby nas wysłuchał bez przerywania.

Następnie możemy rodzica zapytać, jak on widzi sytuację. Ważne, żeby go uważnie słuchać. Reakcja rodzica, pokaże nam, na ile jest świadomy problemu i gotowy do ujawnienia go. Nie powinniśmy próbować go przekonywać!

3. Przedstawienie rodzicowi naszej oceny sytuacji.

- Ważne, żeby pokazać rodzicowi, że jego zachowania krzywdzą dziecko i że konieczna jest zmiana. Warto zaoferować pomoc. Możemy powiedzieć: „Asia jest małą dziewczynką i potrzebuje trzeźwego ojca. Wierzę, że chce pan dla niej dobrze, ale kiedy pan pije alkohol, krzywdzi ją pan.

- Oferując pomoc- trzeba wskazać konkretne miejsce (najlepiej wręczyć ulotkę).

Dobrze, jeżeli sami potrafimy coś powiedzieć o tym miejscu, osobach, które w nim pracują, formach pomocy. W ten sposób nasza propozycja jest bardziej przekonująca.

- Jeżeli krzywdzenie przybiera poważne formy i zamierzamy zgłosić sprawę do innej instytucji (sąd, policja, prokuratura itp.)- warto poinformować o tym rodzica.

Dajemy mu w ten sposób szansę na zmianę. Podjęcie działań „za plecami rodzica” niszczy możliwość współpracy.

- Jeżeli rodzic zadeklaruje gotowość zmiany i/lub skorzystania z pomocy, warto zawrzeć z nim kontrakt.

Interwencja

Rozmowa z rodzicami/rodzicem nie krzywdzącym w celu zbadania stopnia bezpieczeństwa dziecka – propozycja pytań, kwestii do omówienia z rodzicami

1. Podziel się z rodzicami tym, co niepokoi placówkę.
2. Wysłuchaj tego, co rodzice mają do powiedzenia na ten temat.
3. Pozyskaj rodziców do współpracy na rzecz pomocy dziecku.
4. Opracuj plan działania.

Zasady udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu na terenie szkoły

Szkoła udzielając pomocy dziecku doznającemu przemocy w rodzinie powinna kierować się następującymi zasadami:

1. Nadzór nad prowadzeniem przypadku dziecka krzywdzonego sprawuje dyrektor szkoły udzielając wsparcia i pomocy osobom bezpośrednio zaangażowanym w pomoc.
2. Koordynatorem pomocy dziecku krzywdzonemu może być i najczęściej jest pedagog szkolny. W sytuacji prowadzenia dużej liczby przypadków lub ich złożoności i wielu działań, dyrektor może zadanie koordynacji kolejnych powierzyć innej osobie, przy czym nadal pozostają one w ogólnym rejestrze prowadzonym przez pedagoga.
3. Każdy pracownik szkoły, który zauważy lub podejrzewa u ucznia symptomy krzywdzenia, jest zobowiązany zareagować – jeśli to konieczne, udzielić pierwszej pomocy oraz przekazać informację o zaobserwowanym zdarzeniu pedagogowi szkolnemu lub wychowawcy opisując w notatce wygląd, stan, dolegliwości oraz zachowanie dziecka, cytaty jego wypowiedzi oraz podjęte działania.
4. W przypadku podejrzenia przemocy domowej wobec dziecka szkoła wszczyna procedurę „Niebieskich Kart” uruchamiając tym samym interwencję w środowisku ucznia.
5. Podstawą udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu jest podmiotowy kontakt (w tym nie zmuszanie go do potwierdzenia naszych podejrzeń) oraz zapewnienie mu bezpieczeństwa, najlepiej we współpracy z rodzicami lub, jeśli nie jest to możliwe – poprzez interwencję prawną oraz działania instytucjonalne.
6. W sytuacji poważnego zagrożenia bezpieczeństwa dziecka należy NATYCHMIAST przesłać zawiadomienie o sytuacji dziecka do sądu rejonowego wydział rodzinny i nieletnich lub zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury rejonowej – mailem, a następnie listem poleconym.
7. Jeśli zachodzi bezpośrednie zagrożenie życia dziecka i nie ma czasu na powiadomienie sądu, należy NATYCHMIAST skontaktować się z policją.
8. Jeśli powrót do domu nie będzie dla dziecka bezpieczny, zostanie zawiezione do pogotowia opiekuńczego lub placówki interwencyjnej.
9. Zasadą udzielania pomocy dziecku krzywdzonemu przez szkołę jest współpraca zespołowa (ograniczona jednak, ze względu na zachowanie dyskrecji, do osób pracujących z dzieckiem z włączeniem w to tzw. „osoby zaufania”) oraz interdyscyplinarna.
10. Podejmowane działania powinny opierać się na diagnozie dziecka i jego sytuacji (opartej na informacjach od pracujących z nim nauczycieli, personelu niepedagogicznego, osoby zaufania, ewentualnie na innych dostępnych danych, np. pochodzących od specjalistów poradni, z zespołu interdyscyplinarnego, wywiadu z

rodzicami), powinny być monitorowane i prowadzone do czasu uzyskania poprawy sytuacji dziecka.

Zadania pracowników szkoły

Rolę i zadania nauczycieli oraz szkolnych specjalistów w zakresie udzielania pomocy dziecku określa Ustawa o systemie oświaty, Ustawa Karta Nauczyciela, Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”, jak też Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach. Odpowiedzialność nauczycieli, wychowawców, innych pracowników pedagogicznych oraz pracowników nie będących nauczycielami za pomoc dzieciom krzywdzonym wynika również z innych przepisów prawa - m.in. Kodeksu postępowania karnego – art. 304, Kodeksu karnego – art. 162, Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, art. 12, Kodeksu postępowania cywilnego – art. 572, Konwencji o Prawach Dziecka.

Dyrektor szkoły m.in.:

- Kieruje działalnością szkoły i reprezentuje ją na zewnątrz, a zatem podpisuje wszystkie pisma składane przez szkołę, w porozumieniu z pedagogiem szkolnym występuje oficjalnie do sądu rodzinnego i prokuratury, ośrodka pomocy społecznej z zawiadomieniem o zagrożeniu dziecka krzywdzeniem, zawiera porozumienia z innymi instytucjami i placówkami w sprawie współpracy interdyscyplinarnej, ma prawo złożyć zażalenie na postanowieni prokuratora o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie podejrzenia przemocy wobec dziecka ze strony rodziców (w przypadku jeśli reprezentując szkołę podpisał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa);
- Ma wpływ na rozpoznawanie zaniedbań wobec dzieci oraz zapobieganie im poprzez kontrolowanie wykonywania obowiązków przez rodziców w zakresie zgłoszenia dziecka do szkoły i zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne, współdziałanie z rodzicami w zakresie zapewnienia warunków umożliwiających przygotowanie się dziecka do zajęć;
- Wykonuje zadania związane z zapewnieniem bezpieczeństwa w czasie zajęć uczniom i nauczycielom, co pozwala mu wpływać na szkolne zasady i normy (np. traktowanie innych z szacunkiem, reagowanie na łamanie zasad);
- Zapewnia pomoc nauczycielom w realizacji ich zadań i ich doskonaleniu zawodowym, ułatwiając im np. możliwość konsultacji trudnych przypadków ze specjalistami, wspiera, organizuje szkolenia w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie wobec dziecka.
- Ma wpływ na zabezpieczenie podstawowych potrzeb uczniów będących w trudnej sytuacji bytowej poprzez to, iż ustala, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, warunki korzystania ze stołówki szkolnej, w tym wysokość opłat za posiłek oraz może, jako upoważniony przez organ prowadzący szkołę, zwalniać rodziców lub ucznia z całości lub części opłat za posiłki, wnioskując o świadczenie pomocy materialnej o charakterze socjalnym – stypendium szkolne lub zasiłek szkolny;

- Organizuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną, przez co ma wpływ na sposób jej udzielania - na podstawie zaleceń Zespołu składającego się z nauczycieli i specjalistów szkolnych pracujących z dzieckiem ustala dla ucznia formy, sposoby i okres udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Ponosząc odpowiedzialność za właściwe prowadzenie i przechowywanie dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej i opiekuńczej ma wgląd w dokumentację dziecka, także prowadzoną w ramach udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- Jako funkcjonariusz publiczny, w przypadku niedopełnienia obowiązków w zakresie m.in. pomocy dziecku krzywdzonemu, ponosi odpowiedzialność karną(art. 231 K.k).

Pedagog szkolny

W sytuacji podejrzenia przemocy wobec dziecka:

1) Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia lub jeśli stan zdrowia dziecka nie kwalifikuje się do jej wezwania karetki, wysyła faxem wniosek do sądu rejonowego wydział rodzinny i nieletnich z prośbą o wydanie zgody na poddanie dziecka badaniu lekarskiemu bez wiedzy i zgody rodziców i ewentualnie (także jeśli uzyskanie zgody nie jest możliwe natychmiast) – odprowadza dziecko do lekarza pediatry prosząc o dokonanie opisu stanu dziecka (zaświadczenie może być dowodem w sprawie o krzywdzenie – por).

2) Zbiera informacje o dziecku w celu wstępnego zdiagnozowania jego sytuacji, szczególności o tzw. czynnikach ryzyka, ponadto dane świadczące o przemocy lub wykluczające ją, kto jest sprawcą krzywdzenia i w jakiej relacji pozostaje z dzieckiem, jak często i od jak dawna dziecko jest krzywdzone, informacje o zachowaniach pozostałych członków rodziny wobec dziecka, relacjach jakie ma dziecko z osobą rodzica niekrzywdzącego, o osobach wspierających je, informacje o innych czynnikach towarzyszących przemocy – np. uzależnieniu od alkoholu rodziców).Dane te pozyskuje od:

- innych pracowników szkoły,
- samego dziecka,
- rodziców dziecka;

3) Przeprowadza we współpracy z wychowawcą oraz innymi osobami zaangażowanymi w pomoc dziecku, ocenę zagrożenia dziecka przemocą;

4) Zbiera materiały związane z sytuacją dziecka, opisy jego zachowań, wyglądu;

5) Zabezpiecza dowody, przy czym ocena ich wiarygodności nie należy do jego zadań;

6) Współpracuje z wychowawcą stale obserwującym dziecko, psychologiem oraz jeśli taka jest – „osobą zaufania”;

7) Organizuje pomoc materialną uczniom zagrożonym zaniedbaniem, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej;

8) Współpracuje z dyrektorem w podejmowaniu interwencji:

- informuje dyrektora szkoły o każdym przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie,

- uruchamia procedurę „Niebieskich Kart” poprzez wypełnienie formularza „Niebieskiej

Karty”, który następnie przekazywany jest przewodniczącemu gminnego zespołu interdyscyplinarnego;

- może uczestniczyć w pracach gminnego interdyscyplinarnego zespołu roboczego
- 9) Koordynuje na terenie szkoły pracę z przypadkiem, monitoruje sytuację dziecka poprzez kontakt z wychowawcą, nauczycielami, także pracownikami niepedagogicznymi – dbając jednocześnie o zapewnienie poufności i nie włączanie osób nie związanych z pracą nad konkretnym przypadkiem;
  - 10) Współpracuje ze specjalistami – z poradni specjalistycznych, do których kierowane jest dziecko lub jego rodzince, z zespołu interdyscyplinarnego;
  - 11) Informuje rodziców o podjętych działaniach na rzecz dziecka, w tym m.in. kontakcie z zespołem interdyscyplinarnym i podjętych przez ten zespół decyzjach oraz zaleceniach/propozycjach działań dla rodzica;
  - 12) Konsultuje prowadzone sprawy ze specjalistami (superwizorami, prawnikami) w poradniach specjalistycznych.
  - 13) Prowadzi dokumentację dot. udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej (dziennik oraz dokumentację badań i czynności uzupełniających dot. każdego ucznia objętego pomocą psychologiczno-pedagogiczną.

Wychowawca w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

- 1) Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie (np. w sytuacji obrażeń na ciele – pod nieobecność pielęgniarki szkolnej organizuje pomoc medyczną wzywając karetkę pogotowia).
- 2) Kontaktuje się z pedagogiem przekazując mu informacje o swoich obserwacjach;
- 3) Swoje spostrzeżenia zapisuje i włącza do indywidualnej dokumentacji ucznia;
- 4) Współpracuje z pedagogiem ustalając plan pomocy dziecku;
- 5) Systematycznie monitoruje sytuację dziecka obserwując ewentualne zmiany jego zachowania, zamieszczając opisy w indywidualnej dokumentacji ucznia;
- 6) Udziela dziecku wsparcia na wszystkich etapach pomocy.

Pielęgniarka szkolna – w sytuacji gdy podejrzewa, że dziecko jest krzywdzone:

- 1) Udziela bezpośredniej pomocy dziecku jeśli zagrożone jest jego zdrowie lub życie oraz organizuje pomoc medyczną;
- 2) Jeśli zauważy na ciele dziecka siniaki, wybroczyny lub inne objawy przemocy fizycznej, opisuje je w karcie zdrowia dziecka (w jego dokumentacji badań i czynności uzupełniających): rozmiar, rozmieszczenie, kolor, wielkość itp. Nie wpisuje swoich wniosków z badania dziecka. Tak sporządzony opis jest dowodem w sądzie. Oryginał dokumentacji dziecka jest udostępniany jedynie na wniosek sądu;
- 3) Wpisuje w karcie także nazwisko osoby, która przyprowadziła dziecko wówczas, gdy dziecko z obrażeniami zostało zgłoszone przez innego pracownika szkoły;
- 4) Kontaktuje się z pedagogiem i wychowawcą dziecka zgłaszając informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach;
- 5) Może kontaktować się z rodzicami dziecka w przypadku stwierdzenia zaniedbań zdrowotnych i higienicznych (m.in. wszawicy, próchnicy). Jeśli rodzice nie są zainteresowani współpracą na rzecz poprawy sytuacji dziecka, sporządza notatkę

służbową z opisem stanu dziecka i podjętych przez siebie działań oraz reakcji rodziców. Notatkę przekazuje pedagogowi szkolnemu.

Nauczyciel przedmiotu, nauczyciel świetlicy, logopeda, reedukator, doradca zawodowy, pracownik biblioteki, osoby prowadzące zajęcia dodatkowe, instruktorzy – w sytuacji gdy podejrzewają, że dziecko jest krzywdzone:

- 1) Kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego;
- 2) Biorą udział w monitorowaniu sytuacji dziecka oraz w opracowaniu wspólnie z pedagogiem szkolnym i wychowawcą planu pomocy dziecku.

Pracownik ochrony, inna osoba z obsługi lub administracji – w sytuacji podejrzenia krzywdzenia dziecka:

- 1) Kontaktują się z jego wychowawcą i pedagogiem, przekazując im informacje o swoich podejrzeniach i obserwacjach. Jeśli kontakt danego dnia nie jest możliwy – zapisują wiernie stwierdzone fakty w formie notatki służbowej i przekazują niezwłocznie dnia następnego.

„Osoba zaufania” – to osoba bezpieczna dla dziecka, z którą rozmawia o swojej sytuacji i darzy ją zaufaniem. Może nią być każdy pracownik szkoły wybrany przez dziecko jako „patron” jego sprawy. „Osoba zaufania” pozostaje w stałym kontakcie z dzieckiem i pedagogiem uczestnicząc w działaniach mających na celu pomoc dziecku. Każdy z pracowników szkoły powinien dołożyć wszelkich starań by zachować wrażliwość i uważność na potrzeby dziecka, a udzielając mu wsparcia i ochrony przed przemocą nie utrzymywać jego sprawy w tajemnicy (lecz poinformować je, że w związku z powagą sprawy, włączy do pomocy inne zaufane osoby) oraz współpracować, zgodnie z zasadą poufności, z innymi kolegami i koleżankami korzystając także z kompetencji innych służb, w tym zespołu interdyscyplinarne